

לקוטי תורה • פרשת ראה • מאמר 7

ושמתי כדכד שמשותיך

”ואשית כדכד חלונותיך”

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/reeh/7](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/reeh/7)

1 **ושמתי כדכד שמשותיך. פליגי בה תרין מלאכי ברקיע מיכאל וגבריאל ח"א [חד אמר] שהם וח"א [וחד אמר] ישפה ואמר הקב"ה להוי כדין וכדין.**

"ואעשה את חלונותיך מכדכד." שני מלאכים ברקיע, מיכאל וגבריאל, נחלקו בדבר: אחד אמר שהם, ואחד אמר ישפה. והקדוש ברוך הוא אמר: "יהיה כך וכך" (כדין וכדין).

הענין הוא כי הנה נודע דאתעדל"ת [דאתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא]. וצריך להבין מאין בא הכח הזה לאתעדל"ת [לאתערותא דלתתא] להיות בה ועל ידה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] וגם

הביאור הוא כך: ידוע שאתערותא דלתתא מעוררת אתערותא דלעילא. ויש להבין: מניין בא לאתערותא דלתתא הכוח הזה, שעל ידה ובתוכה תבוא אתערותא דלעילא? ועוד צריך להבין

להבין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] שתי שנים ומחצה נחלקו ב"ש [בית שמאי] וב"ה [ובית הלל] אי נוח לאדם שנברא או נוח שלא נברא משנברא עד שנמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא כו' להבין את מאמר חז"ל: "שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל אם נוח לו לאדם שנברא או נוח לו שלא נברא; משנברא, עד שנמנו וגמרו: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא" וכו'.

דהא כתיב וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ופסוק זה נאמר אחרי מאמר נעשה אדם שכבר נברא האדם וטוב וישר לפני האלקים את אשר עשה.

שהרי כתוב: "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד". פסוק זה נאמר אחרי האמירה "נעשה אדם", לאחר שהאדם כבר נברא; ומה שעשה ה' היה טוב וישר לפניו.

2 **ואיך נמנו וגמרו לומר נוח לו לאדם שלא נברא כו'. ולהבין כל זה צריך להקדים ביאור ענין ירידת הנשמה לעוה"ז דנודע**

כיצד אפוא יכלו למנות ולהכריע שנוח לו לאדם שלא נברא וכו'? כדי להבין את כל זה, יש להקדים ולבאר את ענין ירידת הנשמה לעולם הזה, שכן ידוע

שהיא צורך עלייה ומה ענין עלייה זו מאחר שמקור חוצבם ויסודתם של הנשמות הוא מבחי" מחשבה עילאה

שהיא לצורך עלייה. אך מהי עלייה זו? הרי מקור חציבתן ויסודן של הנשמות הוא מבחינת המחשבה העליונה,

כי ישראל עלו במחשבה ומשם ירדו להתלבש בגוף ונפש הבהמית איזה עילוי יתעלו עוד הנשמות ביותר אחרי ירידתם לגוף בעוה"ז הגשמי.

שהרי "ישראל עלו במחשבה", ומשם ירדו להתלבש בגוף ונפש הבהמית. לאיזו עלייה נוספת, גבוהה יותר, יעלו הנשמות לאחר שירדו לגוף בעולם הגשמי הזה?

אך הנה נודע שהנשמות הן מבחינת פנימיות הכלים דאצילות. והמלאכים הם מבחי" חיצונית הכלים (ועמ"ש מענין מלאכים ונשמות בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית) ולהבין ענין הכלים מה ענינם הנה מבשרי אחזה.

אך ידוע שהנשמות הן מבחינת פנימיות הכלים של אצילות, והמלאכים הם מבחינת חיצונית הכלים. (ראו מה שנכתב על ענין המלאכים והנשמות במאמר המתחיל "מזמור שיר חנוכת הבית"). וכדי להבין מה ענינם של הכלים, יש להתבונן בדברי הכתוב: "מבשרי אחזה".

כי האדם יש בו גוף ונשמה והנשמה היא המחיה אתהגוף והגוף הוא כלי ומשכן לנשמה המתלבשת בתוך הגוף שהשכל מתלבש במוח וכח הראיה בעין וכח השמיעה באזן כו'.

שהרי לאדם יש גוף ונשמה. הנשמה היא המחיה את הגוף, והגוף הוא כלי ומשכן לנשמה, המתלבשת בתוכו: השכל מתלבש במוח, כוח הראייה בעין וכוח השמיעה באוזן כו'.

ועד"ז ככל האברים שהאברים הם בבחי" כלים ומשכן להשראת אור הנשמה השורה ומתלבש בתוכם להיות בהם ועל ידם גילוי הארת הנשמה וכחותיה המתפשטים בהם ככל אבר לפי מזגו ותכונתו.

וכך הוא גם ככל האיברים: האיברים הם בבחינת כלים ומשכן להשראת אור הנשמה, השורה ומתלבש בתוכם, כדי שבאמצעותם ועל ידם תתגלה הארת הנשמה וכחותיה, המתפשטים בהם ככל איבר לפי מזגו ותכונתו.

3 והנה הגוף הוא גשמי ואין ערוך לגבי הנשמה שהיא רוחנית ואין יחוס ביניהם כלל ואעפ"כ [ואף על פי כן]

הנשמה מתלבשת בו להחיותו ופועלת הארת כחותיה על ידי הגוף הזה הגשמי דוקא שהשכל

הגוף הוא גשמי ואין לו שום ערך ביחס לנשמה, שהיא רוחנית; אין ביניהם כל יחס. ואף על פי כן, הנשמה מתלבשת בו כדי להחיותו, ופועלת את הארת כחותיה דוקא באמצעות הגוף הגשמי הזה. שהרי השכל,

שהוא רוחני הוא שורה ומתלבש במוח שבראש האדם שהמוח הוא גשמי ואעפ"כ [ואף על פי כן] נעש כלי ומשכן להשראת השכל שהוא אור הנשמה וכח המתפשט ממנה.

שהוא רוחני, שורה ומתלבש במוח שבראש האדם; המוח הוא גשמי, ואף על פי כן הוא נעשה כלי ומשכן להשראת השכל, שהוא אור הנשמה וכוח המתפשט ממנה.

וכמ"כ [וכמו כן] יובן למעלה ג"כ שכל הספירות הן כגופא לגבי נשמתא הוא אור א"ס ב"ה השוכן ומתלבש בהם

וכך יובן גם למעלה: כל הספירות הן "כגוף ביחס לנשמה", [והנשמה היא] אור אין סוף ברוך הוא, השוכן ומתלבש בהן.

דהיינו שבחי' ח"ע [חכמה עילאה] היא כמו בחי' מוח גשמי שבראש האדם לגבי השכל השורה ומתלבש בו כך עדי"מ הוא בחי' ח"ע [חכמה עילאה]

כלומר, בחינת חכמה עילאה היא כמו המוח הגשמי שבראש האדם; כשם שהמוח הוא ביחס לשכל השורה ומתלבש בו, כך, בדרך משל, היא בחינת חכמה עילאה

(לגבי חכמה סתימאה וכן חסד דאצילות לגבי חסד שלמעלה מאצילות נקרא כגופא לגבי נשמתא כו' וכש"כ [וכל שכן])

(ביחס לחכמה סתימאה; וכן חסד דאצילות ביחס לחסד שלמעלה מאצילות נקרא "כגוף ביחס לנשמה" וכו'; וכל שכן)

לגבי אור א"ס ב"ה שהוא פשוט בתכלית הפשיטות דלאו מכל אליו מדות כלל ולא שייך בו בחינת חכמה כלל ובחינת חכמה היא בחינת עשייה גשמית כולם בחכמה עשית שהוא יתברך רם ונשא כו' ביחס לאור אין סוף ברוך הוא, שהוא פשוט בתכלית הפשיטות, "לא מכל אלה המידות כלל"; אין שייכת בו כלל בחינת חכמה, ובחינת חכמה היא בחינת עשייה גשמית, ככתוב: "כולם בחכמה עשית", שהרי הוא יתברך רם ונישא וכו'.

אלא שאף על פי כן אור א"ס ב"ה שורה ומתלבש בבח' ינת חכמה שהוא בחינת ביטול כח מ"ה [מה] כו' אלא שאף על פי כן, אור אין סוף ברוך הוא שורה ומתלבש בבחינת חכמה, שהיא בחינת ביטול — כוח מה וכו'.

והחכמה היא רק בחינת כלי ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה שבה ועל ידה מתגלה אור א"ס בנאצלים וגם בבי"ע כו'.

החכמה היא רק כלי ומשכן להשראת אור אין סוף ברוך הוא; בה ועל ידה מתגלה אור אין סוף בנאצלים וגם ב[עולמות] בריאה, יצירה ועשייה וכו'.

ובזה יובן מה שנודע שהבריאה היא יש מאין ולכאורה אינו מובן דהא ממך הכל כתיב וכמ"ש הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] מאמיתות המצאו נמצא כל הברואים כו' ולמה נק' הבריאה בשם יש מאין.

בכך יובן העניין הידוע שהבריאה היא יש מאין. לכאורה הדבר אינו מובן, שהרי נאמר: "ממך הכול", וכפי שכותב הרמב"ם: "מאמיתות הימצאו נמצאו כל הנמצאים" וכו'. מדוע אפוא הבריאה נקראת "יש מאין"?

אך עם הנ"ל יובן כי הנה עצמיות אור א"ס אינו בגדר שיקרא שמו על ההשפעה וההתהוות כמו משפיע להשפעה שלכך נאמר כי הוא צוה ונבראו.

אלא שעל פי מה שנאמר לעיל הדבר יובן. עצמות אור אין סוף אינה מסוג המקורות שאפשר לקרוא בשם את ההשפעה וההתהוות שממנו, כפי ששמו של משפיע נקשר להשפעתו. משום כך נאמר: "כי הוא ציווה ונבראו".

פ"י כי הוא עצמותו ומהותו יתברך צוה ונבראו שלא שייך עליו יתברך לומר שברא את העולמות. כלומר, הוא, עצמותו ומהותו יתברך, ציווה והם נבראו; שהרי אין מתאים לומר עליו יתברך שהוא ברא את העולמות.

כי לשון ברא משמע שיש כח הפועל בנפעל דהיינו שכח המשפיע ממש נמשך ומלוכש בהשפעה. שהרי לשון "ברא" משמעה שכוח הפועל נמצא בנפעל, כלומר שכוחו ממש של המשפיע נמשך ומתלבש בהשפעה. אבל בא"ס ב"ה אינו כן שאינו נוגע אליו כלל והוא רק כאלו צוה ונבראו ממילא שאין להם ערך ויחוס אליו כלל.

אבל אצל אין סוף ברוך הוא אין הדבר כך: הדבר אינו נוגע אליו כלל, אלא כביכול רק ציווה והם נבראו מאליהם, ואין להם שום ערך או יחס אליו.

ועד"ז יובן מ"ש בזהר בראשית בתחלתו (דף א' ע"ב) בענין מי ברא אלה. עתיקא דקיימא לשאלה ברא אלה ומאן איהו מי כו' ועל דקיימא לשאלה כו' אקרי מי דהא לעילא לית תמן שאלה. ובדרך זו יובן מה שכתוב בזהר בראשית בתחלתו (דף א' ע"ב) בעניין "מי ברא אלה": "עתיקא דקיימא לשאלה ברא אלה. ומאן איהו? מי וכו'. ועל דקיימא לשאלה וכו' אקרי מי, דהא לעילא לית תמן שאלה".

פ"י קיימא לשאלה הוא כשכח הפועל מלוכש בנפעל שאז שייך לחקור ולשאול מי הוא הפועל פירוש "דקיימא לשאלה" הוא שכוח הפועל מתלבש בנפעל, ואז ראוי לחקור ולשאול מי הוא הפועל.

וזה אינו שייך אלא בשמותיו ית' שהוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שעל זה נאמר ברא לשון נוכח אתה בראת

והדבר שייך רק בשמותיו יתברך, שהם בחינת ממלא כל עלמין; על כך נאמרה לשון "ברא" בגוף שני: "אתה בראת". וכן ואתה מחיה את כולם והיינו לאחר שכבר נתלבש האור בכלים דאצילות הנה בהם ועל ידם מהווה ומחי' ביי"ע

וכך גם "ואתה מחיה את כולם". כלומר, לאחר שהאור כבר התלבש בכלים של אצילות, הוא מחיה באמצעותם ובתוכם את בריאה, יצירה ועשיה ומביא אותן לידי קיום.

כי הגם שההתהוות ביי"ע שהם שי' ודבר נפרד מאצי' שהוא אלקות נק' בריאה יש מאין ולא בבחי' השתלשלות עילה ועלול (עי' באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיוהי)

שהרי אף שההתהוות של בריאה, יצירה ועשיה, שהן יש ודבר נפרד מאצילות, שהיא אלוות, נקראת בריאה יש מאין ולא בדרך של השתלשלות מעילה לעלול (ראו איגרת הקודש, הקטע הפותח במילים "איהו וחיוהי"),

מ"מ כלים דאצי' נעשים נשמה לביי"ע ומתלבשים ממש בהן כנשמתא לגופא ונקראות בשם ממכ"ע [ממלא כל עלמין] (עי' באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ וילבש צדקה) ועי' נאמר בראשית ברא אלקים וזהו ממש ענין מי ברא אלה.

אף על פי כן, הכלים של אצילות נעשים לנשמה של בריאה, יצירה ועשיה ומתלבשים בהן ממש, כנשמה בגוף, והם נקראים בשם ממלא כל עלמין (ראו איגרת הקודש על הפסוק "וילבש צדקה"). על כך נאמר "בראשית ברא אלקים", וזהו ממש עניינו של "מי ברא אלה".

כי אלקים היינו מי אלה. ולכן נק' בחי' זו עתיקא דקיימא לשאלה ומאן איהו מי.

כי אלקים הוא צירוף האותיות של "מי אלה". לכן בחינה זו נקראת "עתיקא דקיימא לשאלה" — "ומי הוא? מי".

אבל לעילא דהיינו בחי' שלמעלה מהכלים דאצי' שהוא בחי' סובב כולא עלמין אין שייך בחי' כח הפועל בנפעל אלא ע"ד והחכמה מאין תמצא.

אבל למעלה, כלומר בבחינה שמעל לכלים של אצילות, שהיא בחינת סובב כל עלמין, לא שייך לומר שכוח הפועל נמצא בנפעל; אלא הדבר הוא על דרך "והחכמה, מאין תמצא?".

5 וכמו המוצא מציאה שאינו יודע מאין באה לו. ואין שייך בחינת שאלה ממי בא השפע.

הדבר דומה למי שמוצא אבדה ואינו יודע מהיכן הגיעה אליו. ואין מקום לשאלה ממי בא השפע,

דהיינו מי ברא אלה שהרי בבחי' זו אין שייך כלל לומר ברא אלא ע"ד צוה ונבראו כו' כנ"ל שהוא למעלה מעלה מבחי' ומדרגת ברא אלקים שהוא ענין מי ברא אלה.

כלומר, "מי ברא אלה"; שכן בדרגה זו אי אפשר לומר כלל "ברא", אלא רק בדרך של "ציווה ונבראו" וכו', כנזכר לעיל. דרגה זו גבוהה לאין ערוך מבחינת "אלקים ברא", שפירושה "מי ברא אלה".

6 וזהו ג"כ פי' רישא דלא אתיידע המבואר בזהר וכמ"ש במ"א בפ"י ברוך שאמר והיה העולם כו' ע"ש.

זהו גם פירוש הביטוי "הראש שאינו נודע" (רישא דלא אתיידע), המבואר בזהר; וכפי שמבואר במקום אחר פירוש המילים "ברוך שאמר והיה העולם" וכו' — עיינו שם.

והנה כמ"כ [כמו כן] האור הנמשך מא"ס ב"ה לתוך הע"ס [העשר ספירות] הוא בחי' אין. והכלים לגבי האורות הן כגופא לגבי נשמתא כנ"ל ועיין מ"ש מזה בביאור ע"פ אחרי כו' תלכו:

כך גם האור הנמשך מאין סוף ברוך הוא אל תוך עשר הספירות הוא בחינת אין. והכלים, ביחס לאורות, הם "כגוף ביחס לנשמה", כנזכר לעיל. ראו את מה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "אחרי [הוי' אלקיכם] תלכו".

7 ב ומעתה יובן עילוי שיהיה בנשמות אחרי ירידתם להתלבש בגוף כי הנה מקור הנשמה הוא מבחי' פנימית הכלים שהן פנימיות ע"ס [עשר ספירות] דאצילות שהן כגופא לגבי

2. כעת יובן היתרון שיהיה לנשמות לאחר ירידתן להתלבש בגוף. מקור הנשמה הוא בבחינת פנימיות הכלים, שהם פנימיות עשר הספירות דאצילות, שהן "כגוף ביחס ל

נשמתא בחי' אור א"ס השורה ומתלבש בתוכם ונקי' טהורה היא בבחי' אצילות ואח"כ אתה בראתה אתה יצרתה כו' שירדה בבי"ע וירידה זו צורך עלייה היא

הנשמה" — בבחינת אור אין סוף השוכן בתוכן ומתלבש בהן; ועל הנשמה נאמר "טהורה היא" בבחינת אצילות. לאחר מכן באים "אתה בראתה, אתה יצרתה" וכו', כאשר היא יורדת לבריאה, "יצירה ועשיה. ירידה זו היא לצורך עלייה.

כי בקיום המצות בעוה"ז אומרים אשר קדשנו במצותיו בבחי' קדוש שהוא למעלה מבחי' טהור כנודע שבחי' טהור נאמר בלויים ובחי' קדשו בכהנים.

שהרי בקיום המצוות בעולם הזה אנו אומרים "אשר קדשנו במצוותיו" — בבחינת "קדוש", שהיא למעלה מבחינת "טהור". כידוע, בחינת "טהור" נאמרת על הלויים, ואילו "וקדשתו" נאמר על הכהנים.

8 והענין כי טהור מלשון כעצם השמים לטהר ומלשון תרגום צהרים טיהרא שהוא מלשון בהירות שהנשמה היא בבחי' בהירת האור באצילות.

הנקודה היא שהמילה "טהור" קשורה לפסוק "כעצם השמים לטהר", וכן לתרגום של "צהריים" בארמית כ"טיהרא", שמשמעותה בהירות: הנשמה נמצאת באצילות כמצב של אור בהיר.

ומ"מ לא שייך שם זה אלא בבחי' איזה דבר שהוא יש ונתפס בו איזה ממש אלא שמהות הזה הוא בהיר מאד וזך והיינו בחי' כלים דאצילות.

עם זאת, מונח זה שייך רק לדבר שהוא יש, שיש בו מידה מסוימת של ממשות, אלא שהדבר עצמו בהיר וזך מאוד; וזו בחינת הכלים דאצילות.

אבל בחי' קדוש פ"י מובדל דהיינו שהוא מובדל ומופשט מכל גדר מהות שא"א לומר בו אפילו לשון בהירות כלל והוא הוא אור א"ס עצמו דלית מחשבה תפיסא ביה ולא מכל אל"ן מדות כלל.

אבל בחינת "קדוש" פירושה נבדל: הוא נבדל ומופשט מכל הגדרה של מהות, עד שאי אפשר לומר עליו אפילו "בהירות". זהו אור אין סוף עצמו, שעליו נאמר "לית מחשבה תפיסא ביה" ו"לאו מכל אל"ן מדות כלל".

9 ועלייה זו הוא ע"י תשובה ומעשים טובים. וזהו ענין תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד כי

עלייה זו נעשית באמצעות תשובה ומעשים טובים. וזהו פירוש "תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד" — הה"א העליונה חוזרת אל ה'יו"ד. שכן

הנה כמו שבנשמה יש נר"נ [נפש רוח נשמה] ח"י אשר נר"נ [נפש רוח נשמה] מתלבשים בכלים נשמה במוח רוח בלב וחיה יחידה הם בחי' מקיפים.

כמו שבנשמה יש נפש, רוח ונשמה, חיה ויחידה, כאשר נפש, רוח ונשמה מתלבשות בכלים — הנשמה במוח והרוח בלב — ואילו חיה ויחידה הן בבחינת מקיפים.

10 והתשובה הוא גילוי בחי' יחידה. וכך יובן ענין זה למעלה כי הנה מודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] שלמעלה עד"מ הם בחי' כלים דע"ס [דעשר ספירות] שיש בהם ג' בחי' פנימי אמצעי חיצון מחשבה היא פנימית הכלי כו'

ותשובה היא גילוי בחינת היחידה. כך יובן גם ענין זה למעלה: המחשבה, הדיבור והמעשה שלמעלה, על דרך משל, הם בחינת הכלים של עשר הספירות, שיש בהם שלוש בחינות — פנימית, אמצעית וחיצונית; המחשבה היא פנימית הכלי וכו'.

והאורות המתלבשים בהם נק' נר"נ [נפש רוח נשמה] והם ג' אותיות דשם הוי' ה' ו' ה' והוא כמו עד"מ באדם השכל מתלבש במחשבה.

האורות המלוכשים בהם נקראים נפש, רוח ונשמה, והם שלוש האותיות האחרונות של שם הוי': ה"א, וי"ו, ה"א. הדבר דומה, על דרך משל, לאדם שהשכל שלו מלוכש במחשבה.

אך היו"ד וקוצו של יו"ד הם בחי' אור עליון יותר הבלתי נמשך ומתלבש בכלי כלל

אבל היו"ד וקוצו של היו"ד הם בחינת אור נעלה יותר, שאינו נמשך לתוך כלי ואינו מתלבש בו כלל;

וכמו עד"מ באדם אשר בחי' כח השכל עצמו אי אפשר שיתגלה בהמחשבה רק גילוי השכל שהוא הארה בעלמא ממנו נמשך ומתלבש במחשבה.

כמו, על דרך משל, אצל אדם: כוח השכל עצמו אינו יכול להתגלות במחשבה; רק גילוי השכל, שהוא הארה בלבד ממנו, נמשך לתוך המחשבה ומתלבש בה.

11 וכך למעלה בחי' ח"ע [חכמה עילאה] הוא בחי' חיה וקוצו של יו"ד בחי' יחידה שלמעלה מעלה מהתלבשות בכלים אלא הוא בחי' מקיפים סוכ"ע.

כך גם למעלה: בחינת חכמה עילאה היא בחינת חיה, וקוצו של יו"ד הוא בחינת יחידה, שלמעלה הרבה מאוד מהתלבשות בכלים; אלא היא בחינת מקיפים, אור אין סוף הסוכב כל עלמין.

ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים והנה ע"י שהאדם מעורר בנפשו גילוי בחי' יחידה שבו עי"ז נמשך ג"כ למעלה תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד

ראו מה שנכתב על כך בביאור לפסוק "כי כאשר השמים החדשים". והנה, כאשר אדם מעורר בנפשו את גילוי בחינת היחידה שבו, נמשכת גם למעלה בחינת "תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד",

דהיינו עליית הכלים עד שיתגלה בהם התגלות אורות המקיפים בחי' סוכ"ע יומשך בגילוי בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שהמקיפים נעשים בחי' פנימיים ע"י התשובה וע' בר"ח [בראשית חכמה] פ"ב [פרק ב'] משער התשובה במ"ש עוד ביארו בזהר שהתשובה עולה כו'.

כלומר, הכלים עולים עד שמתגלית בהם התגלות האורות המקיפים: בחינת אור אין סוף הסוכב כל עלמין נמשכת בגילוי בבחינת ממלא כל עלמין, והמקיפים נעשים פנימיים באמצעות התשובה. ראו בראשית חכמה, שער התשובה, פרק ב, על מה שנכתב: "עוד ביארו בזהר שהתשובה עולה" וכו'.

12 וזהו ענין עליית הנשמות שהרי שרשן בתחלה הוא רק מבחי הכלים וזהו ענין ישראל עלו במחשבה דהיינו פנימית הכלים.

וזהו ענין עליית הנשמות: שכן שורשן בתחילה הוא רק מבחינת הכלים. זהו פירוש "ישראל עלו במחשבה" [של ה'], כלומר, מפנימיות הכלים.

והגם שנתבאר שהנשמה בעצם ג"כ כלולה מנרנח"י [מנפש רוח נשמה חיה יחידה] אשר חיה יחידה הן למעלה מבחי כלים. אך זהו ע"ד שכלים דאצילות נעשים אורות לבי"ע.

ואף שנתבאר שהנשמה בעצמותה כוללת גם נפש, רוח, נשמה, חיה ויחידה, וחיה ויחידה הן למעלה מבחינת הכלים — הרי זה על דרך הכלים דאצילות שנעשים אורות עבור בריאה, יצירה ועשיה.

ומ"מ באמת אינן רק מבחי כלים. וכן מבואר באריכות בשע"ק [בשערי קדושה] להרח"ו [להרבי חיים ויטאל] [חלק שלישי שער שני]

ובכל זאת, באמת הן אינן אלא מבחינת הכלים. וכך מבואר בהרחבה בשערי קדושה לרבי חיים ויטאל, חלק שלישי, שער שני:

שאור מחצב הנשמות יש בו נר"נ [נפש רוח נשמה] חיה יחידה ומ"מ כולם בחי לבוש לע"ס [לעשר ספירות] והוא אור מתיילד ונמשך מהע"ס [מהעשר ספירות] כו'

שבאור מחצב הנשמות יש נפש, רוח, נשמה, חיה ויחידה, ואף על פי כן כולן בבחינת לבוש לעשר הספירות; זהו אור שנולד ונמשך מעשר הספירות וכו'.

וכן מבואר ממ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] כי יש ניצוץ קטן מאד שהוא בחי אלהות כו' וכך עולה גם ממה שנכתב בעץ חיים, שער מ"א, פרק ג': שיש ניצוץ קטן מאוד שהוא בבחינת אלוקות וכו',

וזה הניצוץ מתלבש בכח ניצוץ אחד נברא כו' הנקרא יחידה כו' ע"ש הרי כללות נרנח"י [נפש רוח נשמה חיה יחידה] של הנשמות נמשכים רק מניצוץ קטן מאוד והיינו מהכלים דע"ס [דעשר ספירות].

וניצוץ זה מתלבש בכוחו של ניצוץ נברא אחד וכו', הנקרא יחידה וכו'; עיין שם. הרי שכללות נפש, רוח, נשמה, חיה ויחידה של הנשמות נמשכת רק מניצוץ קטן מאוד, כלומר, מכלי עשר הספירות.

13 ועי' באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיוהי הנ"ל וכן נשמת האדם כו' שכבר יצאו ונפרדו מהכלים דע"ס

[דעשר ספירות] שבהן מלובש הקו מאור א"ס כו'

ועיינו באגרת הקודש, בקטע הפותח "הוא וחיותיו" שהוזכר לעיל: "וכך גם נשמת האדם" וכו' — שהן כבר יצאו ונפרדו מכלי עשר הספירות, שבהם מלובש הקו מאור אין סוף וכו'.

נמצא שעם היות שהנשמות נמשכו מפנימיות הכלים עכ"ז [עם כל זה] אין בהן גילוי הקו מאור א"ס משא"כ בהכלים שהקו מאיר בהן ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד.

נמצא שאף שהנשמות נמשכו מפנימיות הכלים, בכל זאת אין בהן גילוי של הקו מאור אין סוף; ואילו בכלים הקו מאיר, ו"הוא וחיותיו וכליו אחד".

14 וזהו הירידה צורך עלייה שע"י התשובה יתעלו לאשתאבא בגופא דמלכא ממש. ע"ד כלים דאצי"

שמתייחדים עם האור שהוא הקו מאור א"ס.

וזו ירידה לצורך עלייה: באמצעות תשובה הם יעלו וייקלטו בגופו של המלך ממש, כלשון הזוהר, בדומה לכלים של אצילות המתייחדים עם האור, שהוא הקו מאור אין סוף.

ועוד שיתעלו להתייחד עם גילוי אורות מקיפים מה שאין מתגלה עתה אפילו בכלים דאצילות כנ"ל. ועוד, הם יעלו להתייחד עם גילוי האורות המקיפים, שאינם מתגלים כעת אפילו בכלים של אצילות, כפי שנזכר לעיל.

15 וזהו ענין תשוב ה"א עילאה לגבי יו"ד. ובמ"א נתבאר שזהו ענין יחוד איהו וחיוהי חד שלמעלה מבחי"

היחוד עם גרמוהי כו'

וזהו פירוש "הה"א העליונה חוזרת אל היו"ד". במקום אחר מוסבר שזהו ייחוד "הוא וחיותיו אחד", שהוא למעלה מבחינת הייחוד עם "כליו", וכן הלאה.

וזהו ענין ביום ההוא יהיה היינו ב"פ [בי פעמים] י"ה היינו שהוי"ו דשם הוי"ו יהי [יהיה] בחי' יו"ד כו'

וזהו פירוש "ביום ההוא יהיה": "יהיה" הוא פעמיים יו"ד-ה"א, כלומר שהוי"ו של שם הוי"ו תהיה בבחינת יו"ד, וכן הלאה.

והיינו שגם בה"א [בית הלל אומרים] תתאה דשם הוי"י שהוא מקור דבי"ע יהיה הגילוי כמו בה"א [בית הלל אומרים] עילאה ע"ד תשוב ה"א לגבי יו"ד הנ"ל.

כלומר, גם בה"א התחתונה של שם הוי"י, שהיא מקור בריאה, יצירה ועשיה, תהיה התגלות כמו בה"א העליונה, בדומה לעניין "הה"א חוזרת אל הוי"ד" שהוזכר לעיל.

וכמ"כ [וכמו כן] צ"ל בחינת תשובה עילאה מלמעלה למטה והיינו ע"י תורה ומצות וכמ"ש באגרת התשובה פ"ט והוא ע"ד שנתבאר בזהר ויקרא (דט"ז ע"א) מאן ישוב כו' ע"ש.

וכמו כן צריכה להיות בחינת תשובה עילאה מלמעלה למטה, כלומר באמצעות תורה ומצוות, כפי שנכתב באגרת התשובה, פרק ט. הדבר דומה למבואר בזהר, ויקרא (דף ט"ז ע"א): "מי ישוב", וכן הלאה; עיינו שם.

והענין כי המצות הן הן המשכות אור א"ס שהוא קדוש ומובדל כו' להתלבש בבחי' כלים שהן כגופא כו'

והענין הוא שהמצוות עצמן הן המשכת אור אין סוף, שהוא קדוש ומובדל, וכן הלאה, להתלבש בבחינת כלים, שהם "כמו גוף", וכן הלאה.

ואין אור א"ס שהוא קדוש ומובדל כו' מאיר בכלים שהן כגופא כו' ואין ערוך להן אליו ית' הוא ע"י המצות דוקא שבהן

ואור אין סוף, שהוא קדוש ומובדל, וכן הלאה, אינו מאיר בכלים, שהם "כמו גוף", וכן הלאה, ושאינן להם כל ערך ביחס אליו יתברך; [הוא מאיר בהם] דווקא באמצעות המצוות, שבהן

ועל ידן דוקא נמשך אור א"ס ע"י ציצית אור מקיף בבחי' זו וע"י תפילין מקיפין בבחי' אחרת כו' וכעד"ז בכל המצות שכולן הן המשכות אור א"ס בחי' קדוש ומובדל כו'.

ודווקא באמצעות נמשך אור אין סוף: באמצעות ציצית נמשך אור מקיף מבחינה אחת, ובאמצעות תפילין נמשכים אורות מקיפים מבחינה אחרת, וכן הלאה. וכך גם בכל המצוות, שכולן המשכות של אור אין סוף, בחינת "קדוש ומובדל", וכן הלאה.

16 והטעם הוא לפי שהמצות הן בעשייה גשמיית דוקא לכך יש להן כח זה להמשכה זו.

הטעם הוא שהמצוות נעשות דווקא בעשייה גשמית, ולכן יש להן כוח זה להמשיך המשכה זו.

וכנודע כי כל דבר שהוא בבחי' ומדרגה גבוהה מאד נעלה אינו בא לידי התגלות כ"א בבחי' ומדרגה היותר תחתונה דוקא.

וכידוע, כל דבר שנמצא ברמה ובמדרגה גבוהה ונעלית מאוד מתגלה דווקא ברמה ובמדרגה הנמוכה ביותר.

17 והיינו ענין נעוץ תחלתן בסופן כי עיקר גילוי תחלתן הוא בסופן דייקא. משא"כ במקום העליון יותר אינו נראה גילוי זה.

זהו ענין "נעוץ תחילתן בסופן": עיקר הגילוי של תחילתן הוא דווקא בסופן, ואילו במקום עליון יותר גילוי זה אינו נראה.

כי הנה תחלת הבריאה מאור א"ס ב"ה היתה יש מאין ומשם ואילך הרי כל השתלשלות המדרגות הן יש מיש ואין כח יש מאין מתגלה בכל סדר המדרגות שבהשתלשלות

שהרי תחילת הבריאה, מאור אין סוף ברוך הוא, הייתה יש מאין; ומאותה נקודה ואילך כל השתלשלות המדרגות היא יש מיש, וכוח היש מאין אינו מתגלה בכל סדר המדרגות שבהשתלשלות,

אלא בארץ הלזו התחתונה בגשמיות דוקא שהרי כח הצומח שבה הוא להצמיח יש מאין אלא שיש צומח ע"י זריעת הגרעין

אלא דווקא בארץ התחתונה הזאת, בגשמיות; שהרי כוח הצמיחה שבה הוא להצמיח יש מאין, אף שיש [צמח] שצומח באמצעות זריעת גרעין,

וגם הוא נרקב והיה לאין ואפס ומ"מ ה"ז [הרי זה] בבחי' יש קצת ויש שצומח מאין ממש כמו עשבים ואילני סרק

וגם הוא נרקב והופך לאין ולאפס, ובכל זאת יש בו במידה מסוימת בחינת יש. ויש מה שצומח מאין ממש, כגון עשבים ואילני סרק.

והיינו לפי שהארץ היא בחי' התחתונה שבדי' יסודות אש רוח מים עפר לכך מתלבש בה דוקא הכח העליון להצמיח יש מאין ביותר וא"כ נראה שכל מה שהוא למטה ביותר יש בו התלבשות כח עליון ביותר.

וזהו מפני שהארץ היא הנמוכה מבין ארבעת היסודות — אש, רוח, מים ועפר; לכן דווקא בה מתלבש הכוח העליון להצמיח יש מאין במידה המרובה ביותר. אם כן, אנו רואים שככל שדבר נמוך יותר, כך מתלבש בו כוח עליון יותר.

18 ועמ"ש בד"ה ויגש אליו יהודה ולכך המצות מעשיות שהן בעשיי [בעשיה] גשמיות יש בהן כח המשכה זו ליש מאין ממש שהן מאור א"ס ב"ה הקדוש ומובדל כ"ו. שהיא המשכה היותר עליונה כבתחלת הבריאה.

עיינו במה שנכתב במאמר הפותח במילים "ויגש אליו יהודה". לכן יש במצוות המעשיות, הנעשות בפעולה גשמית, כוח להמשכה זו — לבריאה ממש יש מאין; שהרי הן נובעות מאור אין סוף ברוך הוא, הקדוש והמובדל וכו'. זוהי ההמשכה הנעלית ביותר, כמו בתחילת הבריאה.

והגם שנתלבשו בדברים גשמיים למטה מטה ה"ז [הרי זה] כמו הלחם שמחיה את האדם שאע"פ [שאף על פי] שהלחם במדרגה יותר למטה מן האדם מ"מ יש בו כח להמשיך חיות אל האדם ולהשיב נפשו אליו. ואף שהן מתלבשות בדברים גשמיים, למטה מטה, הרי זה כמו הלחם המחיה את האדם: אף שהלחם נמוך במדרגתו מן האדם, יש בו בכל זאת כוח להמשיך חיות אל האדם ולהשיב אליו את נפשו.

כך המצות מעשיות יש להן כח להמשיך חיות ואור א"ס להתלבש בכלים והיינו ע"י שישאל מקיימין המצות לפי שנשמות ישראל הן מבחי פנימית הכלים דע"ס [דעשר ספירות] (ועמ"ש בד"ה והנה מנורת זהב) כך גם למצוות המעשיות יש כוח להמשיך חיות ואור אין סוף להתלבש בכלים. הדבר נעשה כאשר ישראל מקיימים את המצוות, משום שנשמות ישראל הן מבחינת פנימיות הכלים של עשר הספירות (ועיינו במה שנכתב במאמר הפותח במילים "והנה מנורת זהב").

ולכך במה שממשיכים אור וחיות המצות על נפשם גורמים המשכת אור א"ס להתלבש בכלים דע"ס [דעשר ספירות] שהם הם מקור ושרש נפשם למעלה ועמ"ש ע"פ זכור את יום השבת כו': לכן, כאשר הם ממשיכים על נפשם את האור והחיות של המצוות, הם גורמים להמשכת אור אין סוף להתלבש בכלים של עשר הספירות, שהם עצמם המקור והשרש של נשמותיהם למעלה. ועיינו במה שנכתב על הפסוק "זכור את יום השבת" וכו'.

19 ג והנה בזה יובן ענין אכנים טובות שהם דומם ואעפ"כ [ואף על פי כן] מאירות ומאין יש להם כח זה

ג. כעת יובן עניינם של אכנים טובות: הן דומם, ואף על פי כן הן מאירות. מניין יש להן כוח זה?

והענין כי עיקר גידולם הוא מן הכוכבים ולא מן הכוכבים הנראים שאלו יש להם מספר אלף ההסבר הוא שעיקר גידולן בא מן הכוכבים, ולא מן הכוכבים הנראים, שהרי מספרם של אלה הוא אלף

ועוד כמה אלא מן הכוכבים שאין נראים שאותם הכוכבים באמת אין להם מספר כלל ואינם מתגלים ונראים אלא סגולתם להאיר לאבנים טובות

ועוד כמה, אלא מן הכוכבים שאינם נראים. לכוכבים האלה אין באמת מספר כלל, והם אינם מתגלים ואינם נראים; תכונתם המיוחדת היא להאיר לאבנים טובות.

והיינו לפי שהם דומים שהיא בחי' ומדרגה היותר תחתונה מקבלים אור הארה מהכוכבים שאין להם מספר כלל שאין נראים שהם למעלה מן הכוכבים הנראים לנו.

וזהו משום שהן דומים, מדרגה ובחינה נמוכה ביותר: הן מקבלות אור והארה מן הכוכבים שאין להם מספר כלל ואינם נראים, הנעלים מן הכוכבים הנראים לנו.

20 והנה לפי ריבוי הכוכבים עד אין מספר כך ריבוי האורות משונות באבני' [באבנים] טובות וריבוי שינוי

מראיתם ותארם שהרבה גוונים בלבן יש בלבנונית הזכה ביותר ויש

והנה, כשם שהכוכבים רבים עד אין מספר, כך יש ריבוי של האורות שונות באבנים טובות וריבוי של שינויים במראיהן ובצורתן. יש גוונים רבים בלבן: יש לבנוניות זכה ביותר, ויש

בלבנונית שאינה זכה כ"כ [כל כך] וכעד"ז יש בכל המראות שהמראות מתחלקות לרובות בחי' שונות ודרך כלל הן י"ב אבנים למספר שבטי בני ישראל (שבט הוא לשון המשכה מלשון כוכבא דשביט שהוא כוכב הנמשך)

לבנוניות שאינה זכה כל כך. וכך הוא בכל המראות: הן מתחלקות לרובות בחינות שונות. ובכללות, הן שתיים-עשרה אבנים, כמספר שבטי בני ישראל. שבט הוא מלשון המשכה, כמו בביטוי "כוכבא דשביט" — כוכב שנמשך.

כי האבות הן חג"ת [חסד גבורה תפארת] והשבטים הם המשכות שנמשכו מהאבות והם י"ב שבטים כנגד י"ב גבולי אלכסון

שהרי האבות הם חסד, גבורה ותפארת, והשבטים הם המשכות שנמשכו מן האבות. הם שנים-עשר שבטים, כנגד שנים-עשר גבולי אלכסון.

והענין כי כל גשם הוא בעל ששה קצוות מעלה ומטה וארבע רוחות ואלכסון הוא קו הממזג מקצה זה לקצה זה להיות חיבור והתכללות ביניהם

והעניין הוא שכל גוף יש לו שישה קצוות: מעלה ומטה וארבע רוחות. אלכסון הוא קו הממזג קצה אחד עם קצה אחר, ויוצר ביניהם חיבור והתכללות.

ואלכסון הוא עד"מ חיבור קצה הראש של א' בקצה הסוף של ב' או עליונו של זה בתחתיתו של זה כמו מזרחית רומית במערבית תחתית כו'

אלכסון הוא, למשל, חיבור הקצה העליון של אחד עם הקצה התחתון של השני, או העליון של זה עם התחתון של זה, כגון מזרחית רומית עם מערבית תחתית וכו'.

ועד"ז רומז הוי"ו שבאמצע הא' שנמשך באלכסון משמאל לימין וקצה של צד השמאל הוא גבוה וקצה של צד הימין הוא נמוך שמצד שמאל הוא

וכך גם רומזת הוי"ו שבאמצע האל"ף, שנמשכת באלכסון משמאל לימין: הקצה שבצד שמאל גבוה, והקצה שבצד ימין נמוך. מצד שמאל היא

הגבה למעלה בבחי' גבורה ובצד ימין נמשך למטה בבחי' נצח והקו הזה מורה להיות חיבור והתכללות גבורה בנצח ולכן נמשך קו מן הגבורה אל הנצח.

גבוהה למעלה, בבחינת גבורה, ובצד ימין היא נמשכת למטה, בבחינת נצח. קו זה מורה על חיבור והתכללות של גבורה בנצח, ולכן נמשך קו מגבורה לנצח.

(ועמ"ש עוד בענין צורת אות א' סד"ה מראיהם ומעשיהם) וכעד"ז יש חיבור והתכללות בשאר המדות להיות המדות כלולות זו בזו ומזוגות זו בזו שלא יהיה

(ראו עוד בעניין צורת האות אל"ף בסוף המאמר המתחיל "מראיהם ומעשיהם"). וכך גם יש חיבור והתכללות בשאר המדות, כך שהמדות כלולות זו בזו ומעורבות זו בזו, כדי שלא יהיה

חסד בפ"ע [בפני עצמו] וגבורה בפ"ע [בפני עצמו] שאם היה כך היה החסד בלי תערובות שום גבורה והגבורה היתה בלי תערובות שום חסד אלא צ"ל התכללות חסד שבגבורה וגבורה שבחסד.

חסד בפני עצמו וגבורה בפני עצמה; שכן אילו היה כך, החסד היה בלי שום תערובת של גבורה, והגבורה בלי שום תערובת של חסד. אלא צריכה להיות התכללות של חסד שבגבורה וגבורה שבחסד.

21 ופי' חשב"ג [חסד שבגבורה] שמחמת הגבורה נותן לו ומשפיע חסד דייקא והחסד הזה הוא הגבורה כמו ומשלם

פירוש חסד שבגבורה הוא שמתוך הגבורה נותנים לו ומשפיעים דווקא חסד, והחסד הזה עצמו הוא הגבורה, כמו שנאמר: "ומשלם"

לשונאיו אל פניו להאבדו וגבורה שבחסד הוא שמחמת החסד נותן ומשפיע במדת הגבורה דוקא כמו האב שמחמת אהבתו אל הבן מייסרו בשבט.

"לשונאיו על פניו להאבדו". וגבורה שבחסד היא שמתוך החסד נותנים ומשפיעים דוקא באמצעות מידת הגבורה, כמו אב שמתוך אהבתו לבנו מייסר אותו בשבט.

משא"כ אחר שאינו חושש לו כלל אינו מייסרו ועיין ברבות ר"פ שמות ע"פ חושך שבטו ואילו אדם אחר, שאינו דואג לו כלל, אינו מייסר אותו. ראו מדרש רבה, בתחילת פרשת שמות, על הפסוק "חושך שבטו"

שונא בנו ועד"ז יש התכללות ומזיגות המדות בכמה אופנים שונים להיותם ממוצעים וממוזגים בכמה אופנים ודרך כלל הן י"ב גבולי אלכסון הנ"ל.

"שונא בנו". וכך יש התכללות ומיזוג של המדות באופנים רבים ושונים, עד שהן נעשות ממוצעות וממוזגות בדרכים שונות; ובכללות, אלה הם שנים עשר גבולי האלכסון שהוזכרו לעיל.

וכך הן הי"ב אבנים אשר היו למספר שבטי בני ישראל מזיגות המר אות לוכן באודם כלוי [כלומר] בחיי רחמים ממוזגת בין חו"ג [חסד וגבורה] כו'.

וכך גם שנים עשר האבנים, שהיו כמספר שבטי בני ישראל: הן מיזוגי צבעים, לכן בתוך אדום, כלומר בחינת רחמים, הממוזגת בין חסד לגבורה וכו'.

22 והנה אבן א' ב"ן [שם ב"ן] שהוא בחי' בהמה בגי' [בגימטריא] ב"ן [שם ב"ן] אלא שנמשך בו בחי' א' שהוא שם מ"ה [שם מ"ה] במילוי אלפין

והנה, אבן היא אל"ף וכן: בן הוא בחינת בהמה, שערכה המספרי הוא בן (52); ואילו בתוכה נמשכת בחינת אל"ף, שהיא שם מ"ה (45), הכתוב במילוי אלפין.

והיינו בירור נה"ב [נפש הבהמית] ע"י נה"א [נפש האלקית] שמבחינת שם מ"ה [שם מ"ה] המתלבשת בה ואז ע"י בירור זה נעשה האבן טוב ומאיר ע"ד עליית ב"ן [שם ב"ן] בס"ג [בשם ס"ג] שלמעלה ממ"ה [משם מ"ה] כו'.

היינו בירור הנפש הבהמית על ידי הנפש האלקית, שהיא מבחינת שם מ"ה ומתלבשת בה [בנפש הבהמית]. בעקבות בירור זה האבן נעשית טובה ומאירה, בדומה לעליית [שם] ב"ן בס"ג, שלמעלה ממ"ה, וכו'.

וזהו הענין שהאבנים טובות מקבלות ההארה מהכוכבים שהוא מבחינת שרש נה"א [נפש האלקית] כמ"ש דרך כוכב מיעקב כו'

וזהו הטעם לכך שאבנים טובות מקבלות הארה מן הכוכבים, שהם מבחינת שורש הנפש האלקית, כמו שכתוב: "דרך כוכב מיעקב", וכו'.

וכתיב וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם ויאמר לו כה יהיה זרעך כו' (ועמ"ש במ"א בענין סוכה שצ"ל צלתה מרובה מחמתה. ומ"מ צ"ל כוכבים נראים מתוכה).

וכתוב: "וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם", ויאמר לו: "כה יהיה זרעך", וכו' (ראו מה שנכתב במקום אחר על הסוכה, שצילתה צריכה להיות מרובה מחמתה, ואף על פי כן הכוכבים צריכים להיראות מתוכה).

כי כוכבים הם ברקיעא תמינאה שלמעלה מבחי' שמש שהיא ברקיע הדי' וכך למעלה בחי' צל הוא בחי' מקיף שלמעלה מבחי' שמש הוי' כו' והכוכבים הן ניצוצים הנמשכים מאור מקיף להאיר בפנימי כו'.

שהרי הכוכבים נמצאים ברקיע השמיני, שלמעלה מבחינת השמש, הנמצאת ברקיע הרביעי. וכך גם למעלה: בחינת הצל היא בחינת המקיף, שלמעלה מבחינת "שמש הוי'", וכו'; והכוכבים הם ניצוצות הנמשכים מן האור המקיף כדי להאיר באור הפנימי, וכו'.

ועיין במדרש רבה פ' דברים אמר לפניו רבש"ע [רבנו של עולם] למה לא משלת בניך בחמה ולבנה כו' עד אבל הכוכבים אין להם בושע לעולם כו'.

עיינו במדרש רבה, פרשת דברים: "אמר לפניו: ריבנו של עולם, למה לא דימית את בניך לחמה וללבנה?", וכו', עד "אבל הכוכבים אין להם בושע לעולם", וכו'.

ולכן האבנים טובות שגידולם מהכוכבים שהוא ענין בירור נה"ב [נפש הבהמית] נאמר בהם ונשא אהרן את שמות בני' [בני ישראל] כו' על לבו כו' לפני הוי' כו'.

ולכן נאמר על האבנים הטובות, שגידולם מן הכוכבים, ענין שהוא בירור הנפש הבהמית: "ונשא אהרן את שמות בני ישראל", וכו', "על לבו", וכו', "לפני הוי'", וכו'.

והנה הי"ב אבנים היו על לב אהרן כהנא רבא בחי' קדוש ולא טהור כנודע שבחי' קדוש הוא בכהנים ובחי' טהור בלויים ונשא אהרן את שמותם על לבו

והנה, שתים-עשרה האבנים היו על לבו של אהרן הכהן הגדול, בחינת "קדוש" ולא "טהור". כידוע, בחינת "קדוש" שייכת לכהנים, ובחינת "טהור" ללויים. "ונשא אהרן את שמותם על לבו".

(ועל שתי כתפיו) לפני הוי' שהגיה בחי' י"ב גבולי אלכסון שבי"ב אבנים עד בחינת לפני הוי'

"(ועל שתי כתפיו) לפני הוי': הוא האיר את בחינת שנים-עשר גבולי האלכסון שבשתיים-עשרה האבנים, עד לבחינת "לפני הוי",

שהוא בבחינת קדוש ומובדל שהוא למעלה מבחינת הוי' כנודע. (ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] פקודי דרכ"ט סע"ב [סוף עמוד ב] ודף ר"ל ע"א ובזח"ג [ובזהר חלק ג] נשא קל"ד תחלת ע"ב).

שהיא בחינת "קדוש ומובדל", שלמעלה מבחינת הוי', כידוע. (ראו זוהר II, פקודי, עמ' 229, סוף צד ב, ועמ' 230א; זוהר III, נשא, עמ' 134, תחילת צד ב.)

אך הנה כל זה הוא בבחינת התחלקות המראות ותוארים שבאבנים טובות הנ"ל שנחלקו דרך כלל לייב בחינות ומדרגות בחינת י"ב גבולי אלכסון

אך כל זה נוגע לחלוקה של הצבעים והצורות שבאבנים היקרות שהוזכרו לעיל, המתחלקות בכללות לשנים-עשר סוגים ומדרגות — בחינת שנים-עשר גבולי האלכסון;

דהיינו בבחינת המשכות להתמזגות והתכללות המדות בבחי' הגוונים שלהם זה נוטה לחסד וזה נוטה כו'

כלומר, לבחינות ההמשכה של מיזוג והתכללות המדות, כפי שהן מתבטאות בצבעיהן: זו נוטה לחסד וזו נוטה וכו'.

אבל בסדר הארתן בכללות נחלקות לבי' בחי' יש אבן שהוא מאיר בבחינת אור ישר דהיינו

אבל מבחינת אופן הארתן בכללות, הן מתחלקות לשני סוגים. יש אבן המאירה בבחינת אור ישר, כלומר,

שהוא אבן המאיר ובאורו נראה אור לאחרים שאם מוציאים אותו בחשך הוא מאיר מפני שהארתו מתפשטת מתוכו ולחוץ ויש אבן

זו אבן המאירה, ובאורה נראָה אור לאחרים: אם מוציאים אותה אל החושך, היא מאירה, מפני שהארתה מתפשטת מתוכה החוצה. ויש אבן

שהוא מבריק וזורק כברק חצים בעין הרואה עד שתתלהט עין הרואה מפני זיוו והדרו וזהו בבחי' אור חוזר שהוא ממטה למעלה.

המבריקה ומטילה חצים כברק אל תוך עינו של הרואה, עד שעינו של הרואה מתלהט מפני זיווה והדרה; וזו בחינת אור חוזר, שהוא מלמטה למעלה.

23 והן הם בחיי ב' צדיקים צדיק עליון מלמעלה למטה וצדיק תחתון ממטה למעלה שהם יוסף הצדיק

ובנימין הצדיק בנימין הוא מלמטה למעלה בחיי אור חוזר

והם שתי הבחינות של צדיק: צדיק עליון, מלמעלה למטה, וצדיק תחתון, מלמטה למעלה; אלו הם יוסף הצדיק ובנימין הצדיק. בנימין הוא מלמטה למעלה, בחינת אור חוזר,

דהיינו בחיי תשוקת הנבראים להתכלל במקורם ואל אישך תשוקתך מים התחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא כי אין רוצים לישאר למטה.

כלומר, בחינת הכמיהה של הנבראים להיכלל במקורם: "ואל אישך תשוקתך"; המים התחתונים בוכים: "אנו רוצים להיות לפני המלך", כי אינם רוצים להישאר למטה.

24 ואולי זהו מרומז בלידת בנימין שנאמר שם ות קש בלדתה כי רחל היא בחיי מלי ובלדתה היא התגלות

נשמת בנימין להיות בבחי' נברא בבי"ע היתה

ואולי הדבר נרמז בלידת בנימין, שעליה נאמר: "ותקש בלדתה". שכן רחל היא בחינת מלכות, ובלידתה אותו — כלומר, בהתגלות נשמת בנימין כיצור נברא בעולמות בריאה, יצירה ועשיה — היא

מקשה לילד כלומר שבקושי היתה התגלות בחיי בנימין בבי"ע היפך טבע נשמתו שהוא הי' [היה] מרכבה לבחי' אור חוזר ממטה להתכלל במקורו ולידתו היינו התגלות להיות למטה בבי"ע.

התקשתה בלידה; כלומר, התגלות בחינת בנימין בעולמות בריאה, יצירה ועשיה באה בקושי, בניגוד לטבע נשמתו, שכן הוא היה מרכבה לבחינת אור חוזר, השואף מלמטה להיכלל במקורו; ולידתו פירושה [התגלותו] כדי להיות למטה, בעולמות בריאה, יצירה ועשיה.

25 ויוסף הצדיק הוא בחיי אור ישר מלמעלה למטה להשפיע לבי"ע דוקא כמ"ש ויכלכל יוסף את אביו ואת

אחיו ויוסף הוא המשביר כו'.

ויוסף הצדיק הוא בחינת אור ישר, מלמעלה למטה, כדי להשפיע דווקא בעולמות בריאה, יצירה ועשיה, כפי שנאמר: "ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו", וכן "ויוסף הוא המשביר" וכו'.

והנה האבנים היו על שמות השבטים כתולדותם וסדר האבנים אודם פטדה כו' הוא לפי סדר תולדות השבטים כמ"ש הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] נמצא שהם ליוסף וישפה לבנימין

והנה האבנים נועדו לשמות השבטים לפי סדר לידתם, וסדר האבנים — אודם, פטדה וכו' — תואם את סדר לידת השבטים, כפי שכותב הרמב"ם. נמצא שהשם היא אבן של יוסף, והישפה — של בנימין.

(ישפה י"ש פ"ה כלומר שבחינת מל' היא בחינת פה מתעלית בבחי' יש כו' דהיינו לבחינת מוצא פי ה' מוצא היינו המקור של בחי' פה. עמ"ש בביאור ע"פ ראשי המטות ומ"ש ע"פ זאת חקת התורה.

(ישפה — יש פה, כלומר, בחינת מלכות, שהיא בחינת פה, מתעלה לבחינת יש וכו'; היינו לבחינת "מוצא פי ה'". "מוצא" הוא המקור של בחינת פה. ראו מה שכתוב בביאור על הפסוק "ראשי המטות", ומה שכתוב על הפסוק "זאת חוקת התורה").

וזהו יש פה ושותק כי חכם אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו עמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] גבי קי"ס [קריעת ים סוף] בענין ואתם תחרישון ועמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר ועיין בזח"ג [בוהר חלק ג] בלק)

וזהו י"ש פה ושותק", שכן חכם אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו. ראו מה שכתוב בדרך דומה בעניין קריעת ים סוף, על הפסוק "ואתם תחרישון"; וכן מה שכתוב בביאור על הפסוק "והיה מספר [בני ישראל]"; ועיין בוהר חלק ג, בלק.

(קפ"ח ב') בענין עמר התנופה תנו פה ועיין ברבות באסתר ע"פ אין אסתר מגדת כו'. וזהו שמיכאל אמר שהם וגבריא אל אמר ישפה.

(קפ"ח ב'), בעניין עומר התנופה — "תנו פה"; ועיין במדרש רבה על אסתר, על הפסוק "אין אסתר מגדת" וכו'. וזהו הטעם שמיכאל אמר שהם, וגבריא אל אמר ישפה.

כי הנה שמשותיך פי' חלונות שמאיר בהם השמש והוא משל להארת אור א"ס בבי' מיני חלונות או שיומשך אור א"ס למטה בבי"ע או שיתעלו ביי"ע להתכלל באור א"ס.

כי הנה "שמשותיך" פירושו חלונות שהשמש מאירה דרכם, והוא משל להארת אור אין סוף דרך שני מיני חלונות: או שאור אין סוף יימשך למטה, אל עולמות בריאה, יצירה ועשיה, או שעולמות בריאה, יצירה ועשיה יתעלו וייכללו באור אין סוף.

26 וזהו ענין והתהלכתי בתוכם היינו שיהיה התגלות סובב בממלא והוא ההילוך שמלמעלה למטה וגם עליית ממלא בסובב והוא ההילוך שמלמטה למעלה.

וזהו פירוש "והתהלכתי בתוכם": תהיה התגלות של האור המקיף את כל העולמות בתוך האור שממלא את כל העולמות, והיא ההליכה מלמעלה למטה; וכן תהיה עליית האור שממלא את כל העולמות אל האור המקיף את כל העולמות, והיא ההליכה מלמטה למעלה.

ועיין מ"ש בפי וישב סד"ה ונתתי לך מהלכים כו' והוא כמו עד"מ שאם אחד עומד למעלה והבי למטה ורוצים להתקרב יחד יכול להיות הקירוב בשני

ראו מה שנכתב בפרשת וישב, בסוף המאמר הפותח במילים "ונתתי לך מהלכים" וכו'. הדבר דומה, למשל, לשני אנשים, אחד עומד למעלה והשני למטה, והם רוצים להתקרב זה לזה: הקרבה יכולה להתרחש בשתי

אופנים או שהעליון יורד למטה או שהתחתון יעלה למעלה ומיכאל שר של חסד שהוא בחינת ההשפעה מלמעלה למטה אמר שיהיה בחי' שהם דוקא בחינת יוסף כי כן מדתו.

דרכים: או שהעליון יורד למטה, או שהתחתון עולה למעלה. ומיכאל, שר החסד, המייצג השפעה מלמעלה למטה, אמר שתהיה זו דווקא בחינת שהם, בחינתו של יוסף, שכן זו מידתו.

משא"כ גבריאל אמר כפי מדתו בחי' גבורה והסתלקות למעלה דוקא (והנה בגמ' [בגמרא] שם ואמרי לה דפליגי בזה תרי אמוראי במערבא יהודה וחזקיה בני ר' [רבי] חייא. והענין דאיתא בגמ' [בגמרא] בב"מ [בבבא מציעא])

לעומת זאת, גבריאל אמר בהתאם למידתו: דווקא בחינת גבורה והסתלקות כלפי מעלה. (והנה, בגמרא שם נאמר, "ויש אומרים", ששני אמוראים במערבא, יהודה וחזקיה בני רבי חייא, נחלקו בדבר. והענין הוא, כפי שנאמר בגמרא בבבא מציעא)

(דפ"ה ע"ב) שר' [שרבי] חייא ובניו היו דוגמת האבות אברהם יצחק ויעקב. וגם איתא בגמ' [בגמרא] במ"ק [במועד קטן] (דכ"ה ע"א) יהודא מימינא דאבוה וחזקיה משמאליה.

(דף פ"ה ע"ב), שרבי חייא ובניו היו בדוגמת האבות אברהם, יצחק ויעקב. וכן נאמר בגמרא במועד קטן (דף כ"ה ע"א): "יהודה מימינו של אביו וחזקיה משמאלו".

ופי' בס' חמדת צבי על הת"ז [התיקוני זוהר] שר' [שרבי] חייא הוא בחי' יעקב ולכן גוהרקי שלו מנפשיי [מנפשיה] סליק ע"ד ת"ת [תפארת] עולה עד הכתר.

ובספר חמדת צבי על תיקוני הזוהר מוסבר שרבי חייא הוא בחינת יעקב. לכן המרכבה שלו, גוהרקי, "עלתה מעצמה", בדומה לתפארת העולה עד הכתר.

וגם כי ביעקב נאמר כי שרית עם אלקים ועם אנשים שא"צ [שאיין צריך / שאינו צריך] למלאכים כו'. (ועמ"ש בביאור ע"פ עלי באר כו' חפרוה שרים ועמ"ש ע"פ כנשר יעיר כו').

וכן נאמר ביעקב: "כי שרית עם אלקים ועם אנשים", ולכן אינו זקוק למלאכים וכו'. (ראו מה שנכתב בביאור על הפסוק "עלי באר" וכו', "חפרוה שרים", ומה שנכתב על הפסוק "כנשר יעיר" וכו').

וגם י"ל [יש לומר] דלכך נקי חייא ע"ד יעקב אבינו לא מת כו'. ואם כן ממילא מובן דיהודה שהיה מימיני [מימיניה] הוא מבחי אברהם וחזקיה משמאליה הוא מבחי יצחק.

אפשר גם לומר שזו הסיבה שהוא נקרא חייא, על דרך "יעקב אבינו לא מת" וכו'. ואם כן, מובן ממילא שיהודה, שהיה מימינו, הוא מבחינת אברהם, וחזקיה, שהיה משמאלו, הוא מבחינת יצחק.

ולכן א"ש [אתי שפיר] דיהודה וחזקיה בני רבי חייא פליגי ג"כ בזה שיהודה אמר שהם כפי מדתו מלמעלה למטה בחיי אברהם וחזקיה אמר ישפה כפי מדתו מלמטה למעלה בחינת יצחק כו'.

לכן מובן היטב שגם יהודה וחזקיה, בני רבי חייא, נחלקו בעניין זה: יהודה אמר שוהם, בהתאם למידתו, מלמעלה למטה — בחינת אברהם; וחזקיה אמר ישפה, בהתאם למידתו, מלמטה למעלה — בחינת יצחק וכו'.

27 והנה לפי גירסת הגמרא בב"ב [בבבא בתרא] תרי מלאכי ברקיע גבריאל ומיכאל חד אמר שהם משמע דלכאורה דגבריאל אמר שהם.

כעת, לפי נוסח הגמרא בבבא בתרא: "שני מלאכים ברקיע, גבריאל ומיכאל; אחד אמר שוהם", נראה לכאורה שגבריאל הוא שאמר שוהם.

וגם דרך זה יש ליישב ע"פ מ"ש במ"א ע"פ ואלה תולדות יצחק כו'. דבאברהם כתיב אשר אהבת את יצחק כי ידוע הטבע לאהוב ההיפוך

אפשר ליישב גם בדרך זו, על פי מה שנכתב במקום אחר על הפסוק "ואלה תולדות יצחק" וכו': על אברהם נאמר "אשר אהבת את יצחק", שכן ידוע שטבעו של אדם לאהוב את ההפך ממנו,

כדכתיב מים קרים על נפש עיפה וכמ"כ [וכמו כן] להיפך מי שקר לו מאד רוצה למים חמים.

כמו שנאמר: "מים קרים על נפש עיפה"; וכך גם להפך — מי שקר לו מאוד רוצה מים חמים.

28 ולכן אברהם שמדתו המשרה מלמעלה למטה אוהב ג"כ ההיפוך בחיי יצחק מלמטה למעלה. לפ"ז [לפי

זה] י"ל [יש לומר] דגבריאל אמר שהם ומיכאל אמר ישפה

לכן אברהם, שמדתו משרה [את האור] מלמעלה למטה, אוהב גם את ההיפך — את בחינתו של יצחק, מלמטה למעלה. לפי זה אפשר לומר שגבריאל אמר שהם ומיכאל אמר ישפה.

אך מ"מ יותר נראה כפי' הראשון וכן במדרש תהלים רס"י [ריש סימן] פ"ז הגירסא פליגי בה תרי מלאכי ברקיע מיכאל וגבריאל וכן הוא בילקוט בישעיה נ"ד כנ"ל:

אך בכל זאת נראה יותר כפירוש הראשון. וכך גם במדרש תהלים, בתחילת סימן פ"ז, הנוסח הוא: "נחלקו בכך שני מלאכים ברקיע, מיכאל וגבריאל"; וכן הוא בילקוט על ישעיהו נ"ד, כפי שהוזכר לעיל.

29 ד ואמר הקב"ה להוי כדין וכדין. כי הנה פי' וביאור ענין עליות המדרגות והתכללותם במקורם היינו

הזדככות החומר שבמדרגה התחתונה שהיא חומרית וגשמית בערך המדרגה שלמעלה הימנה

ד. "והקדוש ברוך הוא אמר: יהי כדין וכדין". פירוש הדברים וביאור עניין עליית המדרגות והתכללותם במקורן הוא הזדככות החומר שבמדרגה התחתונה, שהיא חומרית וגשמית ביחס למדרגה שמעליה,

שהיא בבחי' רוחנית ונשמה לגבי התחתונה שהיא בבחי' גוף נגדה וכשהיא מתפשטת מחומרית וגסותה עד שתהיה בבחינה העליונה היינו עלייתה והתכללותה במקורה.

שהיא בבחינת רוחניות ונשמה ביחס למדרגה התחתונה, שהיא בבחינת גוף לעומתה. וכשהמדרגה התחתונה מתפשטת מחומריותה ומגסותה, עד שהיא מגיעה למדרגה העליונה, זוהי עלייתה והתכללותה במקורה.

30 וזהו ענין עליית שבת בפנימית העולמות כמו שאומרים הבו לה' בני אלים הבו לה' כו'.

וזהו ענין עליית השבת בפנימיות העולמות, כפי שאנו אומרים: "הבו לה' בני אלים, הבו לה' כו'".

שהג' הבו הן ג' בחי' עליות בייע שעולים באצי' במלי' וכן המלי' עולה בז"א וז"א באו"א [באבא ואימא] עד רום המעלות כמ"ש כל זה בכוונת הבו הנ"ל

שלוש הפעמים "הבו" הן שלוש בחינות של עלייה: בריאה, יצירה ועשיה עולות לאצילות, למלכות; וכן מלכות עולה לז"א, וז"א לאבא ואמא, עד רום המעלות, כפי שמבואר כל זה בכוונה המיסטית של ה"הבו" האמור לעיל;

דהיינו שמתעלות המדרגות בעילוי יותר מכשהיו בסדר ההשתלשלות. כי החכמה שבסדר ההשתלשלות עד חכמה דעשיה עד שנתהווה שכל אנושי.

כלומר, המדרגות מתעלות למעלה גבוהה יותר מזו שבה היו בסדר ההשתלשלות. שהרי החכמה שבסדר ההשתלשלות [נמשכת] עד לחכמה שבעשיה, עד שנוצר השכל האנושי.

הנה שכל האנושי הזה הוא חומרי וגס מאד נגד החכמה של מעלה ואין ערך ודוגמא לבחי' של מעלה.

והנה, השכל האנושי הזה חומרי וגס מאוד ביחס לחכמה שלמעלה, ואין לו ערך ודמיון לבחינה שלמעלה.

31 וכן הרחמנות שלמטה בגשמיות היא מגושמת בחומריות וגסות מאד ואינה דוגמת הרחמנות שלמעלה

כי למטה הרחמנות היא מפאת התפעלות הנפש בצר לה בצרת אביון שאינה יכולה לסבול כו'

כך גם הרחמים למטה, במישור הגשמי, הם חומריים וגסים מאוד ואינם דומים כלל לרחמים שלמעלה. למטה, הרחמים נובעים מכך שהנפש מתרגשת ונעשית מצרה לה לנוכח מצוקתו של עני, שאינה יכולה לשאת אותה וכו'.

ולמעלה לא שייך התפעלות כלל ממקרי הגוף אלא שבירידות והמשכת המדרגות בצמצומים רבים ושונים נתהווה שכל אנושית ורחמנות אנושית ולמעלה היא מקור החכמה ורוחניותה וחיותה ומקור הרחמים וחיותו שמשם נמשך להיות חכמה ורחמים למטה בגשמיות

אך למעלה אין כלל מקום להתרגשות ממאורעות הגוף. אלא, באמצעות ירידת המדרגות והמשכתן דרך צמצומים רבים ושונים, נוצרו השכל האנושי והרחמים האנושיים. למעלה נמצא מקור החכמה, רוחניותה וחיותה, וכן מקור הרחמים וחיותם; משם הם נמשכים ונעשים חכמה ורחמים למטה, במישור הגשמי.

אבל בעליות העולמות בבחי' פנימית תתעלה החכמה שלמטה להיות לה הזדככות מחומריותה וגסותה עד שתהיה בטילה במציאות ונכללת במקור החכמה שלמעלה שאין כמוה ולא דוגמתה בשכל אנושי כלל.

אך בעליית העולמות, בבחינת הפנימיות, תתעלה החכמה שלמטה ותזדכך מחומריותה ומגסותה, עד שתהיה בטילה במציאות ותיכלל במקור החכמה שלמעלה, שאין לו כלל אח ורע או דמיון בשכל האנושי.

32 וזהו ענין לאשתאבא כגופא דמלכא שהוא להתכלל בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות ממש שבתוכן יהיה גילוי אורות המקיפים בחי' סוכ"ע.

וזהו פירוש "להיכלע בגוף המלך": להיכלל ממש בעשר הספירות של אצילות, שבתוכן יתגלו האורות המקיפים, בחינת סובב כל עלמין.

וה"ז [והרי זה] יחוד אור א"ס ב"ה עם נשמת האדם שבגוף כשיקום בתח"מ [בתחיית המתים] ע"ד יחוד עליון דאיהו וחיוהי חד

וזהו ייחוד אור אין סוף, ברוך הוא, עם נשמת האדם שבגופו, כשיקום בתחיית המתים, בדומה לייחוד העליון של "הוא וחיותיו אחד",

והיינו ע"י עליות העולמות שיהיה אז. עוד יובן ענין ההזדככות ע"ד שאנו רואים גוף האדם יותר זך מגוף הבהמה והיינו

והדבר יהיה באמצעות עליית העולמות שתתרחש אז. אפשר להבין עוד את ענין ההזדככות מתוך מה שאנו רואים: גוף האדם זך יותר מגוף הבהמה. כלומר,

כי באדם יש נפש המשכלת שלפי ערך נפשו כן הוא גם גופו משא"כ הבהמה גופה גס וחומרי יותר ולא יוכל להכיל נפש המשכלת בגופה כלל.

מפני שלאדם יש נפש משכלת, וגופו מתאים גם הוא לערך נפשו; ואילו גוף הבהמה גס וחומרי יותר, ולכן אינו יכול להכיל כלל נפש משכלת.

33 וכן לע"ל [לעתיד לבוא] יהיה הגוף יותר זך לאין קץ מגוף האדם עכשיו שהגוף יהיה רק מאותו העצם שישאר לעת

כך גם לעתיד לבוא, הגוף יהיה זך לאין ערוך מגוף האדם כיום, שכן הגוף יהיה עשוי רק מאותה עצם שתישאר לעת התחי' שממנו יבנה בנין הגוף כחמירא גו עיסה ע"י הטל שיומשך מלמעלה והיינו לפי ערך הנשמה שתהיה אז ממקום גבוה יותר נעלה.

התחייה, וממנה יבנה גוף האדם, כמו שהשאור מחמיץ את העיסה, באמצעות הטל שיימשך מלמעלה; וזאת בהתאם לנשמה, שמקורה יהיה אז במקום גבוה ונעלה יותר.

34 ועד"ז יהיה עוד הזדככות ועליות עד שתתעלה החכמה שלמטה באדם להיות כפי בחי' חכמה עילאה באותו אופן יהיו עוד זיכוך ועליות, עד שהחכמה שלמטה, שבאדם, תתרומם ותהיה כמו בחינת חכמה עילאה;

וכן החסד שבאדם יהיה כמו בחי' חסד דרועא ימינא שלמעלה וכן הגבורה כו' וכל זה הוא ענין עליות העולמות מלמטה למעלה.

וכך גם החסד שבאדם יהיה כמו בחינת חסד, "דרועא ימינא", שלמעלה, וכך גם הגבורה וכו'. כל זה הוא ענין עליית העולמות מלמטה למעלה.

וזהו בחי' בנימין. אמנם בחי' המשכה מלמעלה למטה היינו שגם בכלים דבי"ע כמו שהן יומשך בהן גילוי אור א"ס ממש

וזהו בחינת בנימין. ואולם בחינת המשכה מלמעלה למטה פירושה שגם אל תוך הכלים של בריאה, יצירה ועשיה, כפי שהם, תימשך התגלות ממשית של אור אין סוף,

כמו שנמשך בכלים דאצילות וכמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזהר ר"פ ויצא שאמר הקב"ה לדוד חייך אפילו במאנין דילי לא אשתמש אלא במאנין דילך. מאנין הם כלים.

כפי שהוא נמשך בכלים של אצילות. וכפי שמבואר במקום אחר על מאמר הזוהר בתחילת פרשת ויצא, שבו אמר הקדוש ברוך הוא לדוד: "חייך, אפילו בכלים שלי לא אשתמש, אלא בכלים שלך". "מאנין" פירושם כלים.

35 והנה גם באצילות יש בחי' כלים אלא ששם באצילות איהו וגרמוהי חד שגם הכלים הם בבחי' יחוד מה שאין כן בבריאה משם יפרד וגם בבריאה

והנה, גם באצילות יש בחינת כלים, אלא ששם, באצילות, "הוא וכליו אחד" ("איהו וגרמוהי"), כך שגם הכלים נמצאים באחדות; שלא כמו בבריאה, שעליה נאמר: "משם יפרד". וגם בבריאה

הנה יש נר"נ [נפש רוח נשמה] חיה יחידה והנשמה חיה יחידה נכללו באלקות רק הרוח ונפש הם כלים ממש.

יש נפש, רוח, נשמה, חיה ויחידה; הנשמה, החיה והיחידה כלולות באלקות, ורק הרוח והנפש הן כלים ממש.

36 וזהו במאנין דילי הם כלים דאצילות ונשמה חיה יחידה דבריאה שהם בחי' אלקות וע"כ נקראים מאנין דילי

וזהו "בכלים שלי": הם הכלים של אצילות, וכן הנשמה, החיה והיחידה של בריאה, שהם בחינת אלקות; לכן הם נקראים "הכלים שלי".

אבל מאנין דחלך הם רוח ונפש דבריאה שהם נבראים ואינן אלהות שהם נק' מאנין דילך שהם כלים לבחי' דוד היא המלי'

אבל "הכלים שלך" הם הרוח והנפש של בריאה, שהם נבראים ואינם אלקות. הם נקראים "הכלים שלך" מפני שהם כלים לבחינת דוד, שהיא מלכות,

שהיא ראש הבריאה והבטיחו הקב"ה שיהיה א"ס שורה גם במאנין דילך אפי' [אפילו] בכלים של רוח ונפש דבריאה

שהיא ראש בריאה. והקדוש ברוך הוא הבטיח לו שאור אין סוף ישרה גם ב"כלים שלך", אפילו בכלים של הרוח והנפש של בריאה;

וכמו שהיה באמת אריה דאכיל קרבנין פני שור דאכיל בעירין בפני נשר עופין תורין ובני יונה והם הם בחיי חיות המרכבה ממש ולא מבחיי חיה יחידה נשמה בלבד כו'.

וכפי שהיה בפועל: אריה שאכל את הקרבנות, פני שור שאכלו את הבהמות, בפני נשר שאכלו את העופות, התורים ובני היונה; אלה היו ממש בחינת חיות המרכבה, ולא רק בחינת חיה, יחידה ונשמה וכו'.

או כמו ע"ד וירד הוי' על הר סיני הרי היה גילוי אור א"ס למטה שלא ע"י הזדככות הכלים עצומה כל כך ע"ד הנ"ל דעליות העולמות שהבריאה נכלל בבחיי אצילות ממש

או כפי שהיה כמתן תורה, "וירד הוי' על הר סיני": הייתה למטה התגלות של אור אין סוף, בלי שהכלים יזדככו במידה כה עצומה, כפי שתואר לעיל בעניין עליית העולמות, שבה בריאה נכללת ממש בבחינת אצילות;

אלא שיוכל להיות גילוי אצילות בבריאה כמו שהבריאה היא בחיי בריאה. כי הוא ית' כל יכול.

אלא שאצילות יכולה להתגלות בבריאה כפי שהיא, בבחינת בריאה. שהרי הוא יתברך יכול-כול.

37 ועדי"ז ג"כ יוכל להיות גילוי אור א"ס הסוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] בבחיי מלמעלה למטה. וזהו ענין המשל שהעליון יורד למטה כו'.

בדומה לכך, יכולה גם להתגלות אור אין סוף, סובב כל עלמין, בתוך ממלא כל עלמין, מלמעלה למטה. זהו המשל של העליון היורד למטה וכו'.

ואמר הקב"ה להוי' כדין וכדין שיהיה לעתיד ב' הבחינות שיהיה עליות העולמות מלמטה למעלה שהתחתון יעלה למעלה וגם יהיה גילוי ע"ד מלמעלה למטה שהעליון יורד למטה ושניהם כאחד טובים והקב"ה אמר: "יהא כדין וכדין" — לעתיד לבוא יהיו שתי הבחינות: העולמות יעלו מלמטה למעלה, והתחתון יעלה למעלה; וגם תהיה התגלות מלמעלה למטה, והעליון ירד למטה. "ושניהם כאחד טובים".

(כי יש מעלה בכל אחד משני בחינות כי הנה ע"י עליות העולמות שהתחתון מזדכך כ"כ [כל כך] הזדככות עצומה להיות כפ"י בחיי העליון הרי ע"י נמצא מתאחד יותר עם גילוי האור ע"ד איהו וחיוהי חד ממש וכיחוד כלים דאצילות עם האורות.

(לכל אחת משתי הבחינות יש מעלה. באמצעות עליית העולמות, שבה התחתון מזדכך זיכוך עצום עד שהוא נעשה כבחינת העליון, הוא מתאחד יותר עם גילוי האור, בדומה ל"איהו וחיוהי חד ממש", וכמו איחוד הכלים של אצילות עם האורות.

משא"כ בירידת העליון למטה כיון שהכלי לא נזדכך הזדככות עצומה כהנ"ל א"כ אף שעכ"ז [שעם כל זה] נמשך בו גילוי אור העליון ממש כי הוא ית' כל יכול.

לעומת זאת, כשהעליון יורד למטה, מכיוון שהכלי לא הזדכך זיכוך עצום כל כך כפי שתואר לעיל, הרי שאף על פי שגילוי האור העליון ממש נמשך לתוכו, הקב"ה הוא כל יכול,

מ"מ אין הגילוי אור מתייחד כ"כ [כל כך] עם הכלי ע"ד איהו וחיוהי וגרמוהי חד כו' ויש מעלה ג"כ בירידת האור למטה ע"ד שנתבאר במ"א ע"פ והתהלכתי בתוכם כי גם בענין ההשגה יש חילוק

מכל מקום, האור המתגלה אינו מתאחד עם הכלי באותה מידה, בבחינת "איהו וחיוהי וגרמוהי חד" וכו'. גם לירידת האור למטה יש מעלה, כפי שהתבאר במקום אחר על הפסוק "והתהלכתי בתוכם", שכן גם בהשגה יש הבדל.

כי כשיתגלה גילוי גדול כזה שיוכל להתגלות אור הסוכ"ע לגוף ממש מבלי הזדככות עצומה כ"כ [כל כך] שע"ד עליות העולמות צריך מקור שרש הגילוי להיות ממקום גבוה יותר בכדי שיוכל לבא לירד

כאשר מתגלה גילוי גדול כל כך, שאור סובב כל עלמין יכול להתגלות בגוף ממש, בלי זיכוך עצום כל כך כמו בעליית העולמות, מקור ושורש הגילוי חייבים להיות במקום גבוה יותר, כדי שהגילוי יוכל לרדת

ולהשתלשל הגילוי למטה בגוף ממש וא"כ גילוי סובב כממלא אז ההשגה שמשיגין למטה הוא נמשך שרשו ממקום גבוה יותר מן מה שמשיגין בעליות ממלא לסובב היינו כשיזדכך הגוף לעלות למרום ע"ד הזיכוך דעליית העולמות ממש

ולהשתלשל למטה, עד הגוף ממש. אם כן, כשהאור המקיף מתגלה בתוך האור הממלא, ההשגה שמשיגים למטה נמשכת משורש שמקורו במקום גבוה יותר מן ההשגה שבעליית ממלא לסובב — כלומר, כאשר הגוף יזדכך ויעלה למרום, בדומה לזיכוך שבעליית העולמות ממש;

כי אז א"צ [אין צריך / אינו צריך] להיות הגילוי ממקום גבוה כ"כ [כל כך] כמו שרש הגילוי שמלמעלה למטה וכידוע שמה שמקור שרשו ממקום גבוה יותר יוכל לבא ולהתגלות למטה יותר.

שכן אז אין הגילוי צריך לבוא ממקום גבוה כל כך כמו שורש הגילוי שמלמעלה למטה. וכידוע, דבר שמקורו ושורשו במקום גבוה יותר יכול להגיע ולהתגלות במקום נמוך יותר.

ועדייז י"ל [יש לומר] מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער לידת המוחין פ"ב [פרק ב'] בפ"י ושמתי כדכד שכתר דנוק' [דנוקבא] נמשך משני שלישים של ת"ת [תפארת] דז"א שהם כ"פ [כ' פעמים] כד ב' שלישיין דשם ע"ב [שם ע"ב] כו'

על דרך זה אפשר לבאר את מה שכתוב בעץ חיים, שער לידת המוחין, פרק ב', בפירוש "ושמתי כדכד": שכתר של נוקבא נמשך משני שלישים של תפארת של ז"א, שהם פעמיים כ"ד — שני שלישים של שם ע"ב וכו'.

ועיין בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' בראשית בדרוש ארבעה שנכנסו לפרדס ובפ' חיי שרה ע"פ ותמלא כדה והרמ"ז [והרב משה זכות] בפ' וירא על דף צ"ז ע"ב כ' [כתב] וז"ל [וזה לשונן] וניתקן כתר דידה שמאיר גם משליש העליון דת"ת [דתפארת] בסוד ושמתי כדכד כו' וכ"כ [וכן כתב] בהג"ה [בהגהה] באוצ"ח [באוצרות חיים]

ראו לקוטי תורה של האריז"ל, פרשת בראשית, בדרוש על ארבעה שנכנסו לפרדס, ובפרשת חיי שרה על הפסוק "ותמלא כדה"; והרמ"ז כתב בפרשת וירא, בדף צ"ז ע"ב, ואלה דבריו: "ונתקן כתר דידה, שמאיר גם משליש העליון של תפארת, בסוד ושמתי כדכד" וכו'. וכך כתוב גם בהגהה באוצרות חיים.

(דנ"ח ע"א) דפ"י ושמתי כד כד הם ב' שלישים העליונים דת"ת [דתפארת] לבד שלישי התחתון כו'

(דף נ"ח ע"א), שפירוש "ושמתי כד כד" הוא שני השלישים העליונים של תפארת, מלבד השליש התחתון וכו'.

ועמ"ש בפ' ויגש בענין שלש מטמוניות הטמין יוסף כו' ואחת גנוזה לצדיקים לע"ל [לעתיד לבוא] דהיינו שלישי העליון כו'

ראו מה שכתוב בפרשת ויגש בעניין שלושת המטמוניות שהטמין יוסף וכו', "ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבוא", והיא השליש העליון וכו'.

וע' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ פקודי ע"פ מה רב טובך כו' עכ"פ [על כל פנים] הפ"י הוא שהכתר דנוק' [דנוקבא] יומשך לעתיד משני בחינות עליונות.

וראו ברמ"ז, בתחילת פרשת פקודי, על הפסוק "מה רב טובך" וכו'. מכל מקום, פירוש הדברים הוא שכתר של נוקבא יימשך לעתיד לבוא משתי בחינות עליונות.

והענין ע"ד מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים ולכן יש בו מבי' הבחי' א' בחי' תחתונה שבמאציל ב' שרש הנאצלים.

העניין הוא על דרך מה שכתוב בעץ חיים, שער מ"א, פרק ג': הכתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים, ולכן כלולות בו שתי בחינות: הראשונה, הבחינה התחתונה שבמאציל; והשנייה, שורש הנאצלים.

38 והנה כמ"כ [כמו כן] עד"ז בכתר דנוק' [דנוקבא] שנמשך מת"ת [מתפארת] דז"א יש בו ג"כ כעין שני הבחי' הנ"ל.

והנה, בדומה לכך, גם בכתר של נוקבא, הנמשך מתפארת של ז"א, יש מעין שתי הבחינות שהוזכרו לעיל.

וזהו ענין שנחלק ת"ת [תפארת] דז"א לגי' שלישין היינו שליש התחתון הוא בחי' נה"י [נצח הוד יסוד] שבו שבחי'

וזהו הטעם לכך שתפארת של ז"א נחלקת לשלישים: השליש התחתון הוא בחינת נצח, הוד ויסוד שבתוכה, ובחינה זו

זו יומשך לעתיד בבחי' פנימית והתגלות במלי' והבי' שלישין העליונים היינו חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה תפארת] מהם נעשים ב' בחי' הכתר דנוק' [דנוקבא] וע"ז נאמר ושמתי כד כד.

תימשך לעתיד לבוא כפנימיות וכהתגלות במלכות; ומשני השלישים העליונים, כלומר חכמה, בינה ודעת, חסד, גבורה ותפארת, נעשות שתי הבחינות של כתר נוקבא. ועל כך נאמר: "ושמתי כדכד שמשותיך".

39 וענין ג' בחינות אלו יש להבין ע"ש שנתבאר במ"א בענין שלש פעמים קדוש בביאור ע"פ אחרי הוי' אלקיכם ועמ"ש סד"ה יחיינו מיומים.

את עניינן של שלוש הבחינות הללו אפשר להבין לאור מה שהתבאר במקום אחר בעניין שלוש פעמים "קדוש", בביאור על הפסוק "אחרי הוי' אלקיכם [תלכו]". וראו גם מה שנכתב בסוף המאמר הפותח במילים "יחיינו מיומיהם".

וזהו ג"כ ענין הבי' כתרין שקבלו ישראל בסיני אלא שי"ל [שיש לומר] שהן היו מבי' שלישין התחתונים ולעתיד הוא שיתגלה שליש העליון כו'

וזהו גם עניינם של שני הכתרין שקיבלו ישראל בסיני; אלא שאפשר לומר שהם היו משני השלישים התחתונים, ואילו לעתיד לבוא יתגלה השליש העליון וכו'.

והנה עכ"פ [על כל פנים] בכתר דנוק' [דנוקבא] יהיו ב' הבחי' שהא' הוא כענין בחי' תחתונה שבמאציל. והבי' כענין שרש הנאצלים.

על כל פנים, בכתר של נוקבא יהיו שתי הבחינות: הראשונה דומה לבחינה התחתונה ביותר שבמאציל, והשנייה דומה לשורש הנאצלים.

ושרשן מבי הבחיי שבכתר הכללי שהן עיי [עתיק יומין] וא"א כו'. ועמ"ש בד"ה ויקח קרח בתחלתו. והיינו שמשם נמשך בי בחיי התגלות הנ"ל דסובב בממלא וממלא בסובב.

שורשן הוא בשתי הבחינות שבכתר הכללי, שהן עתיק יומין ואריך אנפין וכו'. וראו מה שנכתב בתחילת המאמר הפותח במילים "ויקח קרח". כלומר, משם נמשכים שני אופני ההתגלות שהוזכרו לעיל: סובב בתוך ממלא וממלא בתוך סובב.

40 והנה לפמשנ"ת [לפי מה שנתבאר] לעיל שלהיות התגלות סובב בממלא צריך מקור שרש הגילוי להיות ממקום גבוה יותר צ"ל דהמשכה זו הוא מבחי העליונה שבכתר.

והנה, לפי מה שהתבאר לעיל, כדי שתהיה התגלות של סובב כל עלמין בתוך ממלא כל עלמין, מקור ושורש הגילוי צריכים להיות ממקום גבוה יותר. לכן יש לומר שהמשכה זו היא מהבחינה העליונה שבכתר.

וצ"ע [וצריך עיון] ע"פ מ"ש במ"א דלעתיד יתעלו הגבורות ויהודה יהיה למעלה מבחי יוסף וגם עפ"מ"ש [על פי מה שכתוב] סד"ה שובה ישראל עד וגם ופנילא ירא ו בבחינת המשכה. אבל בבחי העלאה את פניך הוי אבקש.

אך הדבר דורש עיון לאור מה שנכתב במקום אחר, שלעתיד לבוא יעלו הגבורות ויהודה יהיה למעלה מבחינת יוסף; וכן לאור מה שנכתב בסוף המאמר הפותח במילים "שובה ישראל עד": גם "ופני לא יראו" הוא במצב של המשכה, ואילו במצב של העלאה נאמר: "את פניך הוי אבקש".

נמצא בבחי העלאה יוכל להיות התגלות מבחי עליונה יותר ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו בענין עליות דשבת. ועי' משי"ל [מה שכתוב לעיל] בענין שמש הוי"ה ושמש צדקה. וצ"ע [וצריך עיון].

נמצא שבבחינת העלאה יכולה להיות התגלות מבחינה גבוהה יותר. ראו מה שנכתב במאמר הפותח במילים "את שבתותי תשמרו" בענין העליות של שבת; ועיינו גם במה שנכתב לעיל בענין "שמש הוי"ה ו"שמש צדקה". והדבר דורש עיון.

41 והנה המשכות אלו הוא עיי בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שחרית וערבית שהם בי בחיי כד הנ"ל כמ"ש בת"ז [בתיקוני זוהר] תיקון כ"ח ועל אלין כ"ד אתוון אתמר ושמתי כד כד שמשותיך.

והנה, המשכות אלו נעשות באמצעות "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", הנאמר בבוקר ובערב, שהם שתי בחינות הכ"ד שהוזכרו לעיל, כפי שנכתב בתיקוני זוהר, תיקון כ"ח: "ועל עשרים וארבע אותיות אלו נאמר: 'ושמתי כד כד שמשותיך'".

והענין דמבואר במ"א כפי עושיין רצונו של מקום כתר דנוק' [דנוקבא] הוא בחי' בכל מאדך כו'

והעניין הוא, שכפי שמבואר במקום אחר בפירוש "עושיין רצונו של מקום", הכתר של נוקבא הוא בחינת "בכל מאדך" וכו'.

והנה בבחי' בכל מאדך יש ג"כ בחי' רצון ובחי' תענוג והוא הנק' חפץ שהוא פנימית הרצון אהבה בתענוגים בבחי' מאד בלי גבול כענין עיני האדם לא תשבענה כו'.

והנה, בבחינת "בכל מאדך" יש גם בחינת רצון וגם בחינת תענוג, והיא נקראת חפץ — פנימיות הרצון: אהבה בתענוגים, בבחינת "מאד" שאין לו גבול, כענין "עיני האדם לא תשבענה" וכו'.

42 וזהו ענין ב' בחי' כ"ד דבשכמל"ו [דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שחרית וערבית כי שמחה בצפרא ורננא ברמשא כו'.

וזהו עניינן של שתי בחינות כ"ד של "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", בבוקר ובערב: "שמחה בבוקר ורינה בערב" וכו'.

וזהו אשת חיל עטרת בעלה אשת חיל דוקא כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] דפי' חיל היינו ב"פ [בי פעמים] כ"ד דבשכמל"ו [דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שחרית וערבית שע"י ממשיכים בחי' עט"ב [עטרת בעלה] כו'.

וזהו "אשת חיל עטרת בעלה" — דווקא "אשת חיל", כפי שנכתב בעץ חיים: חיל פירושו פעמיים כ"ד, כלומר אמירת "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" בבוקר ובערב, שבאמצעותה נמשכת בחינת "עטרת בעלה" וכו'.

43 ואפשר לומר כפי' עט"ב [עטרת בעלה] שממשיכים ג"כ מהכתר לז"א מבחי' היותר עליונה. וע"ד שבשבעות נמשך לו הכתר מע"י [מעתיק יומין] וא"א ממש כמ"ש במ"א. ועמ"ש מענין בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] סד"ה שמע ישראל.

ואפשר לומר, ש"עטרת בעלה" פירושו שגם ממשיכים מכתר לז"א מן הבחינה העליונה ביותר. וכעין מה שבשבעות נמשך אליו כתר מעתיק יומין ואריך אנפין ממש, כפי שנכתב במקום אחר. וראו מה שנכתב בענין "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", בסוף המאמר המתחיל "שמע ישראל".

וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] בכוונת קריאת שמע דבק"ש [דבקריאת שמע] של ערבית שרש ההמשכה נמשך מבחי"א"א ובק"ש [ובקריאת שמע] דשחרית נמשך מבחי"עתיק כו' והיינו לפי ההעלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] רננא ברמשא ושמחה בצפרא כנ"ל.

וראו בפרי עץ חיים, בענין הכוונה בקריאת שמע: בקריאת שמע של ערבית שורש ההמשכה נמשך מבחינת אריך אנפין, ובקריאת שמע של שחרית הוא נמשך מבחינת עתיק, וכו'. הדבר מתאים להעלאת מ"ן — "רננא ברמשא ושמחה בצפרא", כפי שנוכר לעיל.

(ועמ"ש בפנים בענין זה דשחרית וערבית באופן אחר כי ברישא חשוכא כו' ישת חשך סתרו כו' ומ"ש במ"א עדי"ה [על דיבור המתחיל] והיה אור הלכנה כו' ודו"ק [ודוק])

(וראו מה שנכתב בגוף המאמר בענין זה של שחרית וערבית בדרך אחרת: "ברישא חשוכא" וכו', "ישת חשך סתרו" וכו'; וכן מה שנכתב במקום אחר על המאמר המתחיל "והיה אור הלכנה" וכו'. והעמיקו בדבר.)

וזהו ג"כ ענין באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שהכח שיש לאתעדל"ת [לאתערותא דלתתא] להיות בה ועל ידה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] היינו ע"י שמתחלה נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מאליו מלמעלה למטה

וזהו גם ענין "באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא": הכוח שיש לאתערותא דלתתא, שעל ידה ובתוכה תהיה אתערותא דלעילא, נובע מכך שמתחילה נמשכת מאליה אתערותא דלעילא מלמעלה למטה,

והוא הנותן כח ועוז לאתעדל"ת [לאתערותא דלתתא] שהיא בחי' מלמטה למעלה להיות בה ועל ידה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] וגילוי אור כו':

והיא הנותנת כוח ועוז לאתערותא דלתתא, שהיא בחינת מלמטה למעלה, להיות בה ועל ידה אתערותא דלעילא וגילוי אור כו'.

44 קיצור

תקציר

45 (א) ענין נוח לו לאדם שלא נברא ועיין מזה בעה"ק [בעבודת הקודש] (ח"ב [חלק ב'] פכ"ב) הובא בשל"ה [בשני לוחות הברית] בהקדמת בית ישראל (דף כ"א ע"ב כ"ב ע"א).

(1) ענין "נוח לו לאדם שלא נברא". עיינו על כך ב"עבודת הקודש" (חלק ב', פרק כב), המצוטטת בשל"ה, בהקדמת "בית ישראל" (עמ' כא ע"ב-כב ע"א).

ובעקדה פ' בראשית (שער ח') ובעקרים (מ"ד [מאמר ד'] ס"פ כ"ט) נדחק בזה. ובעה"מ [ובעמק המלך] (שער קרית ארבע פני"ה) ג"כ נדחק בזה.

ביעקדת יצחק" על פרשת בראשית (שער ח) וב"ספר העיקרים" (מאמר ד, סוף פרק כט) התקשו בעניין זה; וגם "עמק המלך" (שער קריית ארבע, פרק נה) התקשה בו.

אך הנה הנשמות הן נמשכו מפנימית הכלים דע"ס [דעשר ספירות]. ופ"י כלים היינו עצם בחי' חכמה וחסד.

אבל הנשמות נמשכו מפנימיות הכלים של עשר הספירות. ופירוש "כלים" הוא עצם כחינת החכמה והחסד,

משא"כ האור והנשמה הנמשך בהן מאור א"ס הוא בחי' דלאו מכל אליון מדות כלל: (ב) וזהו ענין נשמה שנתת בי טהורה היא מלשון כעצם השמים לטהור ואח"כ אתה בראתה.

ואילו האור והנשמה הנמשכים לתוכם מאור אין סוף הם בחינה שאינה כלל מאף אחת מן המדות הללו. (2) וזהו פירוש "נשמה שנתת בי טהורה היא" — מלשון "כעצם השמים לטהור"; ולאחר מכן נאמר "אתה בראתה".

ועמ"ש בד"ה הים ראה וינוס ועל זה הוא החקירה אם נוח לו לאדם שנברא היינו שירד מבחי' טהורה היא לבחי' בראת' [בראתה] יצרתה נפחת' [נפחתה] בי דהיינו מכלים דע"ס [דעשר ספירות] דאצי' לבי"ע עד שיתלבש בגוף

עיינו במה שנכתב במאמר הפותח במילים "הים ראה וינוס". וזהו עניינה של החקירה: האם נוח לו לאדם שנברא — כלומר, שירד מבחינת "טהורה היא" לבחינת "בראתה, יצרתה, נפחת בי"; היינו, מכלי עשר הספירות דאצילות לבי"ע, עד שהוא מתלבש בגוף.

כי ירידה זו צורך עלייה גדולה היא שעיי' יתעלו לבחי' [לבחינת] קדש שלמעלה מבחי' טהורה היא וכמ"ש ואנשי קדש תהיון לי והוא לבחי' אור א"ס ממש שלמעלה מבחי' הכלים.

כי ירידה זו היא לצורך עלייה גדולה: באמצעותה יעלו לבחינת "קודש", שלמעלה מבחינת "טהורה היא", ככתוב: "ואנשי קודש תהיון ליי"; והיינו לבחינת אור אין סוף ממש, שלמעלה מבחינת הכלים.

46 והיינו עיי תשובה ומעייט [ומעשים טובים] שעייז ממשיך בחיי סוכי"ע מה שאינו מתלבש בכלים ועמייש מענין עלייה זו בד"ה זכור ושמור בדבור אחד והכח הזה במצות מעשיות דוקא כי נעוץ תחלתן בסופן. ועמייש מזה ג"כ בד"ה שבת שבתון:

והדבר נעשה באמצעות תשובה ומעשים טובים, שבאמצעותם ממשיכים את בחינת סובב כל עלמין — את האור שאינו מתלבש בכלים. ראו מה שנכתב על עלייה זו במאמר הפותח במילים "זכור ושמור בדיבור אחד". כוח זה מצוי דווקא במצוות מעשיות, משום ש"נעוץ תחילתן בסופן". ראו גם מה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "שבת שבתון".

47 (ג) והנה האבנים טובות גידולם מהכוכבים וזהו ענין ויקח מאבני המקום שהם י"ב וכמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] ויחי

(3) והנה, אבנים טובות צומחות מן הכוכבים. זהו ענינם של דברי הכתוב: "ויקח מאבני המקום" — והן היו שתים" עשרה, כפי שכתוב בזוהר I, ויחי

(דרלי"א ע"ב) ועי' במא"א [במאורי אור] אות אלף סעיף ד' בענין אבנים ובאות כ' [כתב] ס"כ בענין כוכב.

(עמ' 231ב). וראו גם Me'orei Or, אות א, סעיף 4, בענין אבנים, ואות כ, סעיף 2, בענין "כוכב".

ודרך כלל יש בהם ב' בחינות שהם וישפה אור ישר ואור חוזר ועמייש מענין אוי"י [אור ישר] ואוי"ח [ואור חוזר] בד"ה אז ישיר ישראל כוי עלי באר בענין מעין גנים במ"ח:

ובכללות יש בהן שני סוגים: שהם וישפה — אור ישר ואור חוזר. וראו מה שכתוב על אור ישר ואור חוזר במאמר המתחיל "אז ישיר ישראל" וכו', "עלי באר", בענין "מעין גנים, באר מים חיים".

48 (ד) וזהו להוי כדין וכדין שיהיה ב' הבחינות שיהיה עליות העולמות דהיינו הזדככות העולמות ועמייש מזה בד"ה את שבתותי תשמרו ויהיה גם כן המשכה מלמעלה למטה ועמייש סד"ה כי ההרים ימוש גבי אלקי כל הארץ יקרא.

(4) וזהו "כך וכך": יהיו שתי הבחינות. תהיה עליית העולמות, כלומר, הזדככות העולמות; ראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "את שבתותי תשמרו". וכן תהיה המשכה מלמעלה למטה; ראו מה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "כי ההרים ימוש", על הפסוק "אלקי כל הארץ יקרא".

וזהו ושמתי כד כד שמשותיך. שזהו ב"פ [בי פעמים] כ"ד אתוון דבשכמל"ו [דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד]

שחרית וערבית ועיין במא"א [במאורי אור] אות דל"ת סל"ג ועיין ברבות באיכה על פסוק העיר רבתי

וזהו "ושמתי כד כד שמשותיך": פעמיים עשרים וארבע האותיות של "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", בבוקר ובערב. ראו ספר מאורי אור, אות דל"ת, סעיף 33; וכן ראו מדרש רבה על איכה, על הפסוק "העיר רבתי"

עם נזכר הרבה בחי" כ"ד ושרשן מן כ"ד צרופי אדני ועיין מה שכתוב על פסוק ועתה יגדל נא כח אדני: עם": נזכרות שם בחינות רבות של עשרים וארבע, ושורשן בעשרים וארבע הצירופים של [שם] אדני". וכן ראו מה שנכתב על הפסוק "ועתה יגדל נא כח אדני".

49 ה ואעפ"כ [ואף על פי כן] נמנו וגמרו דנוח לו לאדם שלא נברא והיה נשאר בבחי' טהורה היא ומ"ש והנה טוב מאד לק"מ [לא קשה מיד].

5. ואף על פי כן, מנו וגמרו שנוח לו לאדם שלא נברא, והיה נשאר בבחינת "טהורה היא". ומה שנאמר "והנה טוב מאוד" — אין בכך קושי.

דהנה בלא"ה [בלאו הכי] צ"ל זה הפסוק שהרי אנו רואים בבריאת הנבראים הצח"מ [הצומח חי מדבר] שיש מהן שנבראו לא בשביל עצמן לבד כ"א בשביל לשמש דאדם.

שהרי צריך [להסביר] את הפסוק הזה גם בלי קשר לכך. אנו רואים שבבריאת הצומח, החי והמדבר, חלק מהנבראים נבראו לא רק למען עצמם, אלא גם כדי לשמש את האדם.

כמו בריאת הסוסים הוא בשביל שיהיה האדם רוכב עליו ויהיה נושא בני אדם א"כ נברא רק בדרך טפל לגבי העיקר והרבה נבראים רובם כיוצא בו.

למשל, הסוסים נבראו כדי שהאדם ירכב עליהם וכדי שיישאו בני אדם. אם כן, הסוס נברא רק כדבר משני ביחס לעיקר, ורבים מן הנבראים — רובם — דומים לו.

50 והרי כתיב את כל אשר עשה והנה טוב מאד. והענין כי גם להסוס מגיע תועלת ותיקון ממה

והרי נאמר: "את כל אשר עשה והנה טוב מאד". העניין הוא שגם הסוס מפיק תועלת וזוכה לתיקון מכך

שהוא מרכבה להאדם הן בגשמיות שהאדם מספיק לו מזונו בטוב והעיקר ברוחניות שהחיות שבו מתברר עי"ז ואצ"ל [ואין צריך לומר] בהמאכל שהאדם אוכל שנכלל בפנימית ממש.

שהוא משמש מרכבה לאדם: הן בגשמיות, שכן האדם מספק לו היטב את מזונו, ובעיקר ברוחניות, שכן החיות שבו מתבררת על ידי כך; ואין צריך לומר שהמאכל שהאדם אוכל נכלל ממש בפנימיותו.

51 וכמו הלבושים שהאדם נושא. אבל מ"מ עיקר המכוון בבריאת הסוס עד"מ אינו בשביל התועלת המגיע

לו כ"א זהו דרך טפל כדי שלא לקפח שכר כל בריה אלא המכוון בבריאתו הוא בשביל טובת האדם.

וכך גם הבגדים שהאדם לובש. ואף על פי כן, המטרה העיקרית בבריאת הסוס, למשל, אינה התועלת שהוא מפיק מכך; זו תועלת משנית בלבד, כדי שלא לקפח את שכרה של שום ברייה. אלא המטרה בבריאתו היא טובת האדם.

וגדולה מזו מצינו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ כי זה כל האדם כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה בפ"ק [בפרק קמא] דברכות (ד"ו סע"ב [סוף עמוד ב]) והאריך בזה הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] בהקדמתו לפי המשניות.

יתרה מזו, מצינו שחז"ל אמרו על הפסוק "כי זה כל האדם": "כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה", בפרק הראשון של ברכות (דף ו, סוף ע"ב); והרמב"ם האריך בעניין זה בהקדמתו לפירוש המשנה.

(ועיין מזה בכוזרי מ"א [מאמר א'] סי' צ"ה וסי' ק"ג וסי' קי"א ובמ"ב סי' י"ד וסי' מ"ד).

(ועינינו בעניין זה בכוזרי, מאמר א, סעיפים צ"ה, ק"ג וקי"א, ובמאמר ב, סעיפים י"ד ומ"ד).

ועיין ברבות במדבר פרשה ג' א"ר [אמר רבי] לוי אתה מוצא דברים הרבה ברא הקב"ה בעולם ובירר לו אחד מהן ברא הקב"ה ז' ימים ובחר בשבת כו'

ועינינו במדרש רבה על במדבר, פרשה ג': "אמר רבי לוי: אתה מוצא דברים רבים ברא הקדוש ברוך הוא בעולם, ובירר לו אחד מהם; ברא הקדוש ברוך הוא שבעה ימים ובחר בשבת" וכו';

ע"ש ובפ' אחרי ר"פ כ"ב ואם כן הוא בנבראים עצמן עאכ"ו [על אחת כמה וכמה] בנבראים לגבי הכורא. דמקרא מלא כתיב ולכבודי בראתיו.

עיינו שם, וכן בפרשת אחרי, בתחילת פרק כ"ב. ואם כך הוא בקרב הנבראים עצמם, על אחת כמה וכמה ביחס שבין הנבראים לכורא. שהרי נאמר בפסוק מפורש: "ולכבודי בראתיו".

52 וכתוב כל פעל הי' למענהו. וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ספ"ו דאבות כל מה שברא הקב"ה לא

בראו אלא לכבודו

ונאמר: "הוי' פעל הכול למענו". וכמאמר חז"ל בסוף פרק ו' באבות: "כל מה שברא הקדוש ברוך הוא, לא בראו אלא לכבודו".

א"כ תכלית המכוון בבריאת האדם אינו בשביל האדם עצמו לבד אף שבאמת עלייתו נפלאה מאד. עכ"ז [עם כל זה] לא זו לבד הוא תכלית המכוון כ"א לכבודו ית'.

אם כן, התכלית שלשמה נברא האדם אינה למען האדם עצמו בלבד. אמנם, עלייתו מופלאה ביותר, אך אין זו לבדה התכלית, אלא התכלית היא כבודו ית'.

53 ולהיות ישמח ה' במעשיו לויתן זה יצרת לשחק בו. וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] במשנה סוף קדושין שהם לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני.

וכדי ש"ישמח הוי' במעשיו", "את הלויתן הזה יצרת לשחק בו". וזהו שאמרו חכמינו ז"ל במשנה שבסוף מסכת קידושין: "הם לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני".

הרי כמו שבריאת הבעלי חיים הוא רק דרך טפל בשביל לשמש את האדם אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] יש להן שכר טוב על זה. כך עד"ז בריאת האדם הוא לכבודו ית' ולכן נאמר לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי.

הרי שכשם שבעלי החיים נבראו רק בדרך טפלה, כדי לשרת את האדם, ואף על פי כן יש להם שכר טוב על כך, כך גם בריאת האדם היא לכבודו ית'. ולכן נאמר: "לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי".

54 ועמ"ש מזה בשיר השירים סד"ה לסוסתי ברכבי. ועד"ז אמרו ברבות ר"פ דברים. כדבורים היו בני מה הדבורה הזאת כל מה

ראו מה שנכתב על כך בשיר השירים, בסוף המאמר הפותח במילים "לסוסתי ברכבי". ובדרך זו אמרו במדרש רבה, בתחילת דברים: "בני היו כדבורים: כשם שהדבורה הזאת, כל מה שהיא אוספת..."

שהיא מסגלת מסגלת לבעליה כך כל מה שישראל מסגלין מצות ומעשים טובים הם מסגלין לאביהם שבשמים. וה"ע [וזהו ענין] התענוג עליון שעשוע המלך בעצמותו מקיום התורה והמצות.

היא אוספת — היא אוספת לבעליה; כך כל מה שישראל אוספים, מצוות ומעשים טובים, הם אוספים לאביהם שבשמים". וזהו התענוג העליון, שעשוע המלך בעצמותו מקיום התורה והמצוות.

55 ומ"מ להאדם מגיע שכר טוב לאין קץ וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב [בעולם הבא] מכל חיי העוה"ז.

ובכל זאת, האדם מקבל שכר טוב שאין לו קץ, כדברי חז"ל: "יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה".

אך עכ"ז [עם כל זה] זהו בחיי טפל לגבי שעשוע המלך בעצמותו. ולכן נמשל המשכה זו לבחי' ושער רישיה

אך גם כך, זו בחינה משנית ביחס לתענוג של המלך בעצמותו. לכן המשכה זו נמשלת לבחינת "ושער רישיה":

כמו שאין ערוך השערות לגבי עצם המוח עד"מ כך אין ערוך גילוי התענוג ושכר מצוה הנמשך ומתגלה לנשמות לגבי עצם תענוג העליון שהיא עצם המצוה.

כשם, בדרך משל, שאין לשערות כל השוואה לעצם המוח, כך אין כל השוואה בין גילוי התענוג ושכר המצווה, הנמשכים ומתגלה לנשמות, לבין עצם התענוג העליון, שהוא עצם המצווה.

56 ולכן יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז מכל חיי העוה"ב [העולם הבא]. וזהו שנמנו וגמרו שנוח לו לאדם שלא נברא. ולא אמרו ח"ו [חס ושלום] טוב לו שלא נברא.

ולכן "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא". משום כך מנו וגמרו שנוח לו לאדם שלא נברא; ולא אמרו, חלילה, שטוב לו שלא נברא.

דזה א"א לומר שהרי הירידה והבריאה מבחי' טהורה היא לבחי' בראת יצרת נפחת בי היא בשביל עלייה גדולה ונפלאה לאין קץ לבחי' קדש העליון שלמעלה מעלה ממדרגת טהורה כנ"ל ולכן נאמר אמרו צדיק כי טוב.

שהרי אי אפשר לומר כך, כי הירידה והבריאה מבחינת "טהורה היא" לבחינת "בראת, יצרת, נפחת ב"י" הן לשם עלייה גדולה ונפלאה לאין קץ, לבחינת הקדושה העליונה, הנעלית לאין ערוך ממדרגת "טהורה", כנוכר לעיל. ולכן נאמר: "אמרו צדיק כי טוב".

מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. אלא שעכ"ז [שעם כל זה] לא זה לבד הוא תכלית המכוון בבריאתו.

"מה רב טובך אשר צפנת ליראיך". ואף על פי כן, אין זו לבדה התכלית שבכוונת בריאתו,

אלא שיהיה בבחי' לסוסתי ברכבי כו' וכדבורה הזאת כו' כנ"ל ולא יעבוד לגרמיה ולקבל פרס.

אלא שיהיה בבחינת "לסוסתי ברכבי" כו', וכדבורה הזאת וכו', כנוכר לעיל; ולא יעבוד לשם עצמו ולשם קבלת שכר.

57 וע"כ אמרו שנוח וקל הי' [היה] לו שלא נברא אף שישאר בבחי' טהורה היא משיכנס בתוך המלחמה עצומה עם היצה"ר [היצר הרע] ולואי שתהא יציאתו כביאתו.

לכן אמרו שהיה נוח וקל לו יותר אילו לא נברא, אף שהיה נשאר במדרגת "טהורה היא", מאשר להיכנס למלחמה העצומה עם היצר הרע; והלואי שיציאתו תהיה כביאתו.

ולכן עכשיו שנברא יפשפש במעשיו דהיינו שידע שנברא לכבודו ית' לשמש את קונו כו' ואזי יזכה לרב טוב הצפון כו'. ועתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו':

ולכן, עכשיו שנברא, "יפשפש במעשיו": כלומר, שידע שנברא לכבודו ית', כדי לשמש את קונו וכו'; ואז יזכה לטוב הרב הצפון וכו'. "ועתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש" וכו'.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/reeh/7

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק